

Enskilda Högskolan
Stockholm

Fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande under covid-19

En kvalitativ litteraturstudie om i vilken mån Sveriges covid-19-strategi under våren och sommaren 2020 tagit hänsyn till olika hälsoaspekter

Kandidatuppsats

Programmet i mänskliga rättigheter

Enskilda Högskolan i Bromma, HT 2020/2021

Författare: Sara Pettersson Bergman

Handledare: Ulf Johansson Dahre

Tack

Tack Ulf, för stöd och handledning under uppsatsskrivandet.

Tack Markus för att jag fått bolla tankar och idéer med dig.

Tack pappa för all hjälp under uppsatsens gång. Alla utkast du läst och tyckt till om. Alla samtal jag ringt i panik. Alla gånger du hindrat mig från att sväva iväg i skrivandet och fått mig att behålla fokus på mitt syfte. Alla uppmuntran när jag undrat vad jag egentligen håller på med.

Tack ni andra som läst igenom och tyckt till. Ingen nämnd, ingen glömd.

Stockholm, 7 januari 2021

Abstract

In March 2020 WHO classified the coronavirus Covid-19 as a pandemic. Sweden took a different approach than most countries and let most parts of society stay open. This has gotten much criticism around the world. The main purpose of this essay is to examine to which degree this strategy took health aspects, such as psychical health, mental health, social health and domestic violence, into consideration. A theory of Sweden's strategy as an individualistic approach will be applied and set against WHO's definition of health as "a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity". A qualitative literature review of Sweden's strategy indicated that different health aspects have been taken into consideration, especially regarding what measures have not been done or measures which have been removed. It's also been clear that different groups received different amounts of consideration. The most distinct difference was between different age-groups.

Engelsk titel: Physical, mental and social well-being during Covid-19: A qualitative literature review of to which degree Sweden's Covid-19-strategi during the spring and summer of 2020 took different health aspects into consideration

Nyckelord: Covid-19; rätten till hälsa; hälsoaspekter; Sverige; covid-19-strategi

Begrepp

ANDTS	Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar
CESCR	Committee on Economic, Social and Cultural Rights
COVID-19	Coronavirus disease
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
FN	Förenta Nationerna
FoHM	Folkhälsomyndigheten
ICCPR	Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
ICESCR	Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
PCR-test	Polymerase Chain Reaction
PTSD	Posttraumatiskt stressyndrom
WHO	Världshälsoorganisationen
Allmänna råd	Myndigheter skriver allmänna råd inom sitt verksamhetsområde och de anger hur någon kan eller bör göra för att uppfylla en bindande regel i lag, förordning eller föreskrift
Förordning	Regeringen beslutar om förordningar, som ofta förtydligar vad som står i lagar
Lag	Riksdagen beslutar om lagar som är bindande regler
Regeringsuppdrag	Uppdrag regeringen ger till myndigheter
Rekommendationer	Bygger på vetenskap men är inte kopplade till bindande lagar
Restriktioner	Restriktioner är begränsningar som införts i form av förordningar

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte	8
1.2 En bakgrund till hälsa	9
1.3 Tidigare forskning	10
1.3.1 Fysisk hälsa	11
1.3.2 Psykisk hälsa	11
1.3.3 Social hälsa	13
1.3.4 Våld i nära relationer	14
1.4 Disposition	15
2. Teori om Sveriges strategi som individualistisk	16
2.1 Sveriges krishantering	16
2.2 Smittskyddslagen	17
2.3 Sveriges övergripande strategi	18
2.4 Teori	19
3. Metod och material	20
4. Rekommendationer och allmänna råd	21
4.1 Rekommendationer	21
4.2 Allmänna råd om allas ansvar	21
4.3 Distansundervisning	23
5. Restriktioner	24
5.1 Allmänna sammankomster	24
5.2 Inreseförbud	24
5.3 Besöksförbud på äldreboenden	25
5.4 Förbud mot trängsel på restauranger och krogar	26
6. Regeringsuppdrag	27
6.1 Utbetalning av medel till verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa	27
6.2 Uppdrag att sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld	27
6.3 Uppdrag gällande besöksförbudet i särskilda boendeformer för äldre	28
6.4 Uppdrag om lägesbilder och åtgärder för att förebygga social problematik och utsatthet	28
6.5 Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg	29
6.6 Uppdrag att stödja hantering av uppdämda vårdbehov samt analysera väntetider	29
6.7 Utbetalning av medel för att motverka konsekvenserna av isolering för äldre	29
6.8 Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre	29

7. Övriga insatser.....	31
7.1 Psykisk hälsa	31
7.2 Utvärdering av åldersgräns för särskilda råd till personer 70 år eller äldre.....	31
7.3 Åtgärder för att förebygga social problematik och utsatthet.....	32
8. Eventuella effekter på hälsan p.g.a Sveriges strategi.....	33
8.1 Covid-19 pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan	33
8.2 Social problematik och utsatthet under covid-19.....	33
8.2.1 Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck	34
8.2.2 Utsatta barn och familjer	34
8.2.3 Alkohol och narkotika	34
8.2.4 Psykisk ohälsa/isolering	34
9. Analys	36
9.1 Slutsatser	39
9.2 Vidare forskning.....	39
Litteraturlista	40
Bilagor	50
Bilaga 1 - Smittspridningen i Sverige.....	50
Bilaga 2 - Regeringsuppdrag gällande covid-19.....	52
Bilaga 3 - Sammanställning i tidsordning.....	56

1. Inledning

Coronaviruset och sjukdomen covid-19 upptäcktes för lite över ett år sedan, i Wuhan, Kina.¹ Virusets spridning snabbt över hela världen och 30 januari klassar WHO covid-19 som ”ett internationellt hot mot människors hälsa”² men risken för smittspridning i Sverige bedöms fortfarande som låg. Dagen efter får Sverige sitt första bekräftade covid-19-fall³ och FoHM lämnar in en hemställan på att covid-19 ska klassas som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom⁴ vilket utfärdas dagen efter och covid-19 täcks från den 2 februari av smittskyddslagen⁵. Utvecklingen går snabbt och lite mindre än sex veckor senare, 10 mars, höjs risknivån till den högsta: mycket hög.⁶ Det finns då 424 bekräftade fall i Sverige.⁷ Dagen efter klassar WHO covid-19 som en pandemi, som då fanns i 114 länder.⁸ (För mer detaljerad utveckling i Sverige se bilaga 1.)

För att begränsa covid-19 har flera olika metoder använts, bl.a. isolering och karantän. WHO förklarar skillnaden på karantän och isolering som att de som haft kontakt med någon som har viruset sätts i karantän, oavsett om de visar symptom eller inte, medan de som har symptom eller visat positivt för viruset sitter i isolering.⁹ Båda innebär att personen i fråga håller sig instängd för att inte sprida viruset vidare.

Många länder valde under pandemins tidiga skede, med snabbt ökande smittspridning, en strategi med stora begränsningar på människors rättigheter och näst intill totala utgångsförbud med målet att minimera antalet smittade.¹⁰ Sverige valde däremot en mildare strategi. Restriktioner gjordes, men strategin baserades främst på rekommendationer till invånarna och personligt ansvar. Strategin har fått mycket kritik från många andra länder.¹¹

¹ ProMED, Undiagnosed pneumonia

² FoHM, Internationellt hot mot människors hälsa

³ FoHM, Bekräftat fall i Jönköping

⁴ FoHM, Coronavirus tas upp i smittskyddslagen

⁵ SFS 2020:20

⁶ FoHM, Flera tecken på samhällsspridning

⁷ FoHM, Antal fall av covid-19 i Sverige

⁸ WHO, Director-General's

⁹ WHO, Coronavirus

¹⁰ Dahl, Spanien; Loewe, italienare; Lund, Tyskt förbud; Lund, Österrike; Shachar, Turkiet

¹¹ Henley, Critics; Lindeberg Bloomberg, Criticism; Porterfield, Under Fire

WHO lyfter i sin 'interim guidance' från 18 maj 2020 att vissa åtgärder, så som stränga sociala och fysiska distanseringsmetoder och begränsad rörlighet kan ha negativa effekter på personers hälsa och välmående och att dessa måste balanseras med smittskyddsåtgärder. Det finns därför ingen strategi som är rätt i alla tillfällen utan de måste sättas i kontext.¹² Fram till 2014 var Sveriges smittskydd och Sveriges folkhälsoarbete uppdelat på Smittskyddsinstitutet och Statens folkhälsoinstitut.¹³ Det faktum att FoHM idag ansvarar för båda kan antas gynna hälsan i Sveriges strategi då ett av FoHMs uppdrag är att främja en god hälsa.¹⁴

1.1 Syfte

Att den fysiska och psykiska hälsan kan påverkas negativt under pandemitider och av de åtgärder länder sätter i bruk är inte ny information. Syftet med denna uppsats är att belysa de hälsoaspekter som kan påverkas av olika åtgärder, men främst att analysera i vilken mån Sveriges strategi under våren och sommaren 2020 tog hänsyn till dessa aspekter. Detta med anledning till att det är viktigt när pandemin är över och man jämför strategier att inte bara se på antal intensivvårdade och döda, utan även på de effekter strategin har haft på människors välmående och övriga hälsa.

Syftet kommer uppnås med hjälp av följande frågor:

1. Vilka negativa konsekvenser på hälsan kan uppstå vid olika åtgärder?
2. Vad har Sverige för allmän krishantering?
3. Vilka rekommendationer och restriktioner valde Sverige att införa under tidsperioden?
 - 3 b. Hur argumenterade man kring dessa?
 - 3 c. Var hälsoaspekter en del av argumentationen?
4. Vad har Sverige i övrigt gjort för att försöka motverka negativa konsekvenser på hälsan?

¹² WHO, Overview of public health. Sidan 2

¹³ FoHM, Kort fakta om oss

¹⁴ FoHM, Folkhälsomyndighetens uppdrag

1.2 En bakgrund till hälsa

Rätten till hälsa som mänsklig rättighet hittar vi i både den allmänna förklaringen¹⁵ och flertalet konventioner¹⁶ men främst i ICESCR artikel 12.1 där det står: ”Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa.”¹⁷ Vidare listas åtgärder som konventionsstaterna bör vidta för att tillgodose detta i artikel 12.2.¹⁸

WHO definierar hälsa som ”ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet.”¹⁹ I CESCRs General Comment no. 14 om artikel 12 och rätten till hälsa förklaras det att även om man valde en annan definition än WHO:s så innebär inte det att artikel 12 är begränsad till sjukvård. Fortsatt menas det att exemplen i artikel 12.2 visar på de socio-ekonomiska faktorernas vikt i huruvida en person kan åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa²⁰ och kan ses som en vägledning för vilka åtgärder som behövs.²¹

Vikten av hälsa lyfts även som en betydelsefull faktor för att uppnå övriga mänskliga rättigheter.²² Det poängteras att rätten till hälsa består av friheter, så som rätten att styra över sin egen hälsa och kropp; och rättigheter, så som tillgången till ett icke-diskriminerande hälsoskyddssystem. Den ska däremot inte tolkas som en rättighet att vara frisk.²³ Det finns dessutom ett flertal aspekter som spelar roll gällande en persons individuella hälsa så som genetiska faktorer, individuella känsligheter för ohälsa och livsstilsval. Det är därför inte rimligt att en stat ska hållas fullt ansvarig för individens hälsa utan rättigheten måste ses som en tillgång till olika hjälpmedel, tjänster och förhållanden för att uppnå bästa möjliga hälsa.²⁴ CESCR lyfter skyldigheten att förebygga, behandla och kontrollera epidemiska sjukdomar som en del av rätten till hälsa.²⁵

¹⁵ Allmänna förklaringen art. 25

¹⁶ CERD art. 5 (e) iv); CEDAW art. 12; UNCRC art. 24; CRPD. art. 25

¹⁷ ICESCR art 12.1

I originalkonventionen är det enbart definierat som ”health”.

¹⁸ ICESCR art. 12.2

¹⁹ WHO, Constitution

²⁰ General Comment no. 14. Punkt 4

²¹ General Comment no. 14, punkt 13

²² General Comment no. 14. Punkt 1

²³ General Comment no. 14. Punkt 8

²⁴ General Comment no. 14, punkt 9

²⁵ General Comment no. 14, punkt 44 (c)

I CESCRs lista på grundläggande skyldigheter gällande rätten till hälsa finns ”att anta och realisera en nationell folkhälsostrategi och handlingsplan” med.²⁶ Detta inkluderar därmed folkhälsan i den mänskliga rättigheten till hälsa. Trots det bör man se på folkhälsan som ett slags medel. Enligt FoHM är folkhälsa ”ett samlingsbegrepp för befolkningens hälsotillstånd”²⁷ medan WHO definierar folkhälsan som "konsten och vetenskapen att förebygga sjukdomar, förlänga livet och främja hälsan genom samhällets organiserade insatser"²⁸. Den första definitionen understryker vad folkhälsa är och den andra vad folkhälsoarbete innebär.

Vad som räknas som en folksjukdom beror på allvarlighetsgraden, fördelningen bland befolkningen och om den ökar i samhället. Några av folksjukdomarna i Sverige idag är fysiska, så som hjärtinfarkt, stroke, cancer och diabetes, eller psykiska, som neuropsykiatriska tillstånd eller sjukskrivningar för t.ex. ångest. Flertalet av dessa kan dock förebyggas med ett effektivt folkhälsoarbete.²⁹ Det handlar om att se på hälsa som ett resultat av ett flertal faktorer i olika delar av både samhället och en individs levnadsvanor. Detta återspeglas i Sveriges folkhälsopolitiska mål som är att ”skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”³⁰, som i sin tur är uppdelat i åtta målområden. De olika målområdena ser på det tidiga livet; utbildning; arbete; ekonomi; boendemiljö; levnadsvanor; inflytande och hälso- och sjukvården.³¹

FoHM har det nationella samordningsansvaret i Sverige och har bl.a. som uppgift att främja en god hälsa, att ta fram, analysera och sprida vetenskaplig kunskap om både förebyggande folkhälsoarbete samt hälsoläget bland befolkningen. De ska även se till att utsatta grupper prioriteras i folkhälsoarbetet samt är ansvariga för Sveriges smittskydd.³²

1.3 Tidigare forskning

För att kunna analysera huruvida Sveriges strategi tagit hänsyn till hälsa är det relevant att förstå vad vi redan vet om hälsa. Både generellt men även i pandemitider. Detta kapitel kommer lyfta olika hälsoaspekter som kan påverkas av restriktioner som införs som en del av ett lands strategi att

²⁶ General Comment no. 14, punkt 43 (f), egen översättning

²⁷ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 8

²⁸ WHO, Public Health Services. Egen översättning

²⁹ FoHM, Vad är en folksjukdom?

³⁰ FoHM, Folkhälsopolitiska mål

³¹ FoHM, Folkhälsopolitikens åtta målområden

³² FoHM, Folkhälsomyndighetens uppdrag

motverka smittspridning. Den fysiska, psykiska och sociala hälsan är både separerade från varandra och integrerade men kommer här tas upp som separata delar för tydlighetens skull.

1.3.1 Fysisk hälsa

En bra fysisk hälsa har flera positiva effekter. Förutom de fysiska fördelarna har hälsosam mat och fysisk aktivitet visat sig reducera risken för mentala problem så som depression, kognitiv försämring och kan även fördröja demens.³³ Fysisk aktivitet kan bidra till dagliga rutiner och bättre sömn.³⁴ Att vistas ute i naturen har visat effekter som ökat välbefinnande, minskad stress och stärkt immunförsvar.³⁵ Däremot ser vi redan innan covid-19 att svenskarna inte rör på sig tillräckligt mycket eller äter tillräckligt bra vilket resulterat i att övervikt och fetma finns hos majoriteten av den vuxna befolkningen.³⁶ Olika åldersgrupper behöver olika mycket fysisk aktivitet, där de yngsta behöver mest.³⁷ Viss fysisk aktivitet kan även ha en stor betydelse för det sociala sammanhanget. Möjligheten till fritidsaktiviteter är viktigt för den psykiska hälsan hos barn och unga.³⁸

WHO uppmanar oss att hålla oss till hälsosamma aktiviteter så som fysiskt aktivitet, sovrutiner och hälsosam mat redan i mitten på mars 2020 för att minska de negativa effekterna på vår psykiska hälsa av att sitta i karantän.³⁹ I maj 2020 svarade 60% av svenska befolkningen att de är lika fysiskt aktiva som vanligt och 28% att de minskat sin fysiska aktivitet.⁴⁰

1.3.2 Psykisk hälsa

Psykisk hälsa innefattar både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa.⁴¹ God psykisk hälsa innefattar bland annat möjligheten att klara av livets upp- och nergångar, känna tillfredställelse med livet, ha goda sociala relationer och att kunna känna lycka.⁴² En bra psykisk hälsa är därmed fundamentalt för att kunna fungera och leva ett värdigt liv. Det finns olika nivåer av psykisk ohälsa. De är lätta tillfälliga psykiska besvär, svårare besvär som inte uppfyller kriterier för diagnos samt

³³ WHO, #HealthAtHome

³⁴ WHO, #HealthAtHome

³⁵ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 19

³⁶ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 19

³⁷ WHO, #HealthAtHome

³⁸ FoHM, Främja psykisk hälsa barn och unga

³⁹ WHO, Psychosocial considerations. Punkt 29, sidan 5

⁴⁰ FoHM, Hälsorapport

⁴¹ FoHM, Litteraturöversikt. Sidan 11

⁴² FoHM, Vad är psykisk hälsa?

psykiatriska tillstånd som innefattar olika syndrom, sjukdomar och funktionsnedsättningar där ett antal kriterier måste vara uppfyllda för att få en diagnos.⁴³

I FoHMs årliga folkhälsoundersökning i Sverige år 2020 uppgav 71% av befolkningen mellan 16-84 år att de hade ett gott psykiskt välbefinnande och 17% att de hade ett nedsatt psykiskt välbefinnande. Andelen som uppgav ett nedsatt psykiskt välbefinnande var högre hos kvinnor än män, samt högre hos den yngre delen av befolkningen. Liknande fördelning kan även urskiljas vid andra psykiska besvär som depression och stress.⁴⁴

Det finns ett flertal sociala, psykologiska och biologiska faktorer som kan påverka ens psykiska hälsa. Våld, främst sexuellt våld, och socioekonomisk press är två av de största. Andra faktorer som är associerade till psykisk ohälsa är: snabb social förändring, stressiga arbetsförhållanden, könsdiskriminering, social utestängning, ohälsosam livsstil, fysisk ohälsa och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.⁴⁵

Depression är en av de vanligaste psykiska störningarna bland vuxna och globalt beräknas 264 miljoner personer vara berörda av depression⁴⁶. I Sverige (2018) svarade 18% att de någon gång haft en depressionsdiagnos, varav 4% det senaste året.⁴⁷ Det finns ett flertal olika stressfaktorer som påverkar vem som blir deprimerad, så som ekonomiska problem, svårigheter på jobbet eller missbruk. Människor som upplevt saker som sorg, psykiskt trauma och arbetslöshet har större risk att utveckla depression.⁴⁸ De olika allvarlighetsgraderna av depression påverkar möjligheten att fungera i vardagen olika mycket⁴⁹ där de mest allvarliga fallen kan leda till självmord.⁵⁰

Nästan 800 000 personer dör globalt varje år i självmord som år 2016 var den andra största dödsorsaken bland 15-29-åringar.⁵¹ Länken mellan självmord och psykiska störningar (främst depression och alkoholmissbruk) är väl etablerad inom höginkomstländer. Många självmord sker impulsivt under stunder av sammanbrott där man inte kan hantera livsstress-situationer; så som

⁴³ FoHM, Litteraturöversikt. Sidan 11

⁴⁴ FoHM, Resultat i tabellform

⁴⁵ WHO, Fact Sheet: Mental Health

⁴⁶ WHO, Fact Sheet: Depression

⁴⁷ FoHM, Statistik psykisk hälsa

⁴⁸ WHO, Fact Sheet: Depression; WHO, Fact Sheet: Mental Disorders.

⁴⁹ Psykiatristöd, Depression

⁵⁰ WHO, Fact Sheet: Depression

⁵¹ WHO, Fact Sheet: Suicide

ekonomiska problem, upplösning av relationer eller kronisk smärta och sjukdom. Konflikter, våld, missbruk och känslan av att vara isolerad är andra stressfaktorer med stark koppling till självmordsbeteenden.⁵² I Sverige har man sett samband gällande arbetsliv och risk för att avlida i självmord. Personer som går på bistånd löper fem gånger så hög risk och arbetslösa tre gånger så hög risk än personer som arbetar. Samtidigt kan psykisk ohälsa vara anledningen till att man förlorar jobbet.⁵³

Faktorer som ökar risken för självmord och självmordsförsök, såsom depression, arbetslöshet och ekonomisk utsatthet, förväntas öka i pandemins spår enligt FoHM.⁵⁴ Även om covid-19 är en relativt ny sjukdom har en del forskning ändå publicerats kring pandemin och påverkan på den psykiska hälsan. FoHM publicerade i augusti 2020 en snabb systematisk litteraturöversikt. Många av studierna pekar på samband mellan strategier och negativa effekter på hälsan men orsaksamband saknas oftast. Däremot visar litteraturöversikten att det saknas studier av högre kvalitet samt studier i Sverige som haft en annan strategi.⁵⁵ En undersökning av FoHM från maj 2020 visar att den självrapporterade psykiska hälsan i Sverige låg på samma nivå som tidigare.⁵⁶

1.3.3 Social hälsa

Den sociala hälsan har stor betydelse för den psykiska hälsan, speciellt bland barn och unga. Att ingå i ett socialt sammanhang och få känna tillhörighet är viktigt.⁵⁷ Man har även sett hur närhet och beröring är en central del för vårt välmående.⁵⁸

Islandsmodellen har visat på hur fritidsaktiviteter och ett sunt förhållande till föräldrar har positiva inverknings på minskat alkohol- och narkotikabruk.⁵⁹ Sociala relationer kan bidra till viktigt stöd som i sin tur leder till minskad risk för depression, ökat självförtroende och hög tilltro till den egna förmågan bland barn och unga.⁶⁰

⁵² WHO, Fact Sheet: Suicide

⁵³ FoHM, Högre risk för suicid

⁵⁴ FoHM, litteraturöversikt

⁵⁵ FoHM, litteraturöversikt. Sidan 21

⁵⁶ FoHM, Hälsorapport

⁵⁷ FoHM, Främja psykisk hälsa barn och unga

⁵⁸ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 21

⁵⁹ Sigfúsdóttir, et al. Icelandic Model. Sidan 18.

⁶⁰ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 21

För att minska smittspridningen minskas den fysiska kontakten med våra medmänniskor. Detta resulterar i att vi kan känna oss ensamma, nedstämda eller oroliga.⁶¹ Isolering och karantän bidrar till ”minskat psykiskt välbefinnande och högre förekomst av psykiska besvär” som låg självkänsla, rädsla, ångest, stress, PTSD m.m. I hur hög utsträckning beror på karantänens längd, hur hög oron för infektion och ekonomin är och om det finns brister i informationen. Tvångskarantän har visat sig vara en starkare stressfaktor än frivillig karantän.⁶²

Enligt en undersökning av Tele2 från maj 2020 så upplever ungefär 4 av 10 att relationen till vänner och bekanta blivit sämre under pandemin, samt 30% att relationen till kollegorna blivit sämre, medan mindre än 10% tycker att respektive relation blivit bättre. När det gäller familjen däremot anser ca 15% att relationen blivit bättre både med partner samt barn.⁶³

1.3.4 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett stort globalt problem. Ungefär 30% av kvinnor globalt, 23.2% i höginkomstländer, uppger att de upplevt någon form av fysiskt eller sexuellt våld i en relation någon gång i livet.⁶⁴ Våldet kan ha starkt negativa effekter på kvinnors fysiska, psykiska och sexuella hälsa. 42% av de som upplevt våld i nära relation rapporterar skador som en konsekvens.⁶⁵ Enligt en rapport från 2013 är risken för depression eller alkoholproblem nästan dubbelt så hög för personer som utsatts för våld.⁶⁶

Våld mot kvinnor tenderar generellt sätt att öka under krissituationer, pandemier inkluderat. WHO flaggade för en ökning redan i april, även om de rapporter från Kina, USA, Storbritannien m.fl som fanns då gällande situationen under covid-19 var otillräckliga.⁶⁷ Flera organisationer rapporterar om att situationen för kvinnor som är utsatta för våld har förvärrats p.g.a restriktionerna under covid-19 som ett resultat av att många spenderar mer tid hemma. FN rapporterade om en 30-procentig ökning

⁶¹ FoHM, Om du känner oro

⁶² FoHM, Litteraturöversikt. Sidan 10

⁶³ Antagligen bör den siffran vara högre då 16% gällande partner respektive 29% gällande barn har svarat ”Vet ej/ej relevant.”
Tele2, Distansarbete

⁶⁴ WHO, Fact Sheet: Violence

⁶⁵ WHO, Fact Sheet: Violence

⁶⁶ WHO, Fact Sheet: Violence

⁶⁷ WHO, Health sector/system

av våld i hemmet i våras.⁶⁸ Ett problem är det stora mörkertalet.⁶⁹ Det finns ofta inte många tillförlitliga studier under pandemier men däremot stödjer rapporter i media och personliga utsagor en ökning.⁷⁰ I ett working paper: *Pandemics and Violence Against Women and Children* från april 2020 sammanställs tidigare forskning kring våld mot kvinnor och barn under krissituationer, med fokus på pandemier. Rapporten urskiljer nio anledningar till ökad risk för våld, t.ex. ekonomisk osäkerhet; karantän och social isolering; reducerad tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster samt virus-specifikt våld.⁷¹

1.4 Disposition

Första kapitlet ger en inledning till ämnet. Syftet och frågeställningar som använts presenteras. Hälsa som begrepp och tidigare forskning presenteras.

Andra kapitlet behandlar teorin i uppsatsen. Först ges en genomgång av Sveriges krishantering, smittskyddslagen och den övergripande strategin. Detta resulterar i teorin.

Tredje kapitlet redovisar den metod och det material som använts och lyfter de avgränsningar som behövt göras.

Fjärde till sjunde kapitlen är själva grunden i uppsatsen och tar upp åtgärder man infört i Sverige under covid-19-pandemins tidiga skede (mars-augusti 2020), så som rekommendationer, restriktioner, regeringsuppdrag samt övriga insatser.

Åttonde kapitlet lyfter två publikationer kring eventuella effekter som uppstått p.g.a de åtgärder man infört.

Det nionde kapitlet framlägger analys samt slutsatser och avslutas med förslag på vidare forskning.

I bilaga 3 finns en sammanställning över de åtgärder som tas upp i uppsatsen, samt utvecklingen av smittspridningen över tid. Bilagan rekommenderas att ha vid sidan av när uppsatsen läses för att enklare få en blick om när saker sker i förhållande till varandra.

⁶⁸ UN Women Sverige, Våld

⁶⁹ WHO, Health sector/system

⁷⁰ Peterman, Pandemics and Violence. Sidan 5

⁷¹ Peterman, Pandemics and Violence. Sidan 16

2. Teori om Sveriges strategi som individualistisk

2.1 Sveriges krishantering

För att något ska klassas som en kris måste våra grundläggande funktioner och värden vara hotade, så som vår hälsa. Det behöver även drabba många eller innebära stora konsekvenser för samhällets funktioner.⁷² De mänskliga rättigheter som i enlighet med ICCPR får inskränkas med hänsyn till folkhälsan är: religionsfriheten⁷³, rätten till fredliga sammankomster⁷⁴ och rörelsefriheten⁷⁵.

Syftet med Sveriges krisberedskap är ”att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rätts-säkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.”⁷⁶ Den svenska krishantering bygger på samverkan i flera nivåer och består av tre grundprinciper; ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhets-principen. Det innebär att ansvaret ligger på samma plats under en krissituation, verksamheter ska fungera så likt som vanligt och krisen hanteras först och främst där den utspelar sig.⁷⁷ I Sverige räknas en pandemi som en civil kris alternativt som en extraordinär händelse⁷⁸. I Regeringsformens kapitel 13 regleras de högsta statsorganens handlingsutrymme under krigstider. Detta kapitel täcker däremot inte civila kriser, vilket innebär att handlingsutrymmet måste hålla sig inom befintliga lagar vid pandemier.⁷⁹ Däremot kan regeringen besluta om en sjukdom ska klassas som samhällsfarlig på begäran av FoHM vilket ökar smittskyddsläkarens befogenheter i enlighet med smittskyddslagen.⁸⁰

De flesta myndigheterna arbetar med covid-19 på ett eller annat sett. Krisinformation.se samlar myndigheters information och förmedlar den till allmänheten.⁸¹ Det finns tre myndigheter som har ett övergripande ansvar under covid-19. Det är FoHM, MSB och Socialstyrelsen.

⁷² MSB, Vad är en kris?

⁷³ Det gäller inte religionsfriheten i sig, utan möjligheten att i större grupper utöva sin religion eller trosuppfattning.
ICCPR art. 18.3

⁷⁴ ICCPR art. 21

⁷⁵ ICCPR art. 12.3

⁷⁶ Regeringen, Krisberedskap

⁷⁷ MSB, Krishanteringens grunder

⁷⁸ SOU 2008:61. Sidan 61

⁷⁹ SOU 2008:61. Sidan 10

⁸⁰ MSB, Samhällets ansvar

⁸¹ MSB, krisinformation.se

FoHMs arbete innefattar nationell och internationell övervakning, förberedelser inför utbrott, kommunikation och bevakning av smittsamma sjukdomar. MSB arbete innefattar den samlade krishanteringen och de ansvarar för att samordna åtgärder och resurser i samhället. De ger stöd till myndigheter, företag, kommuner och regioner för att underlätta arbetet med och konsekvenserna av pandemin.⁸² Socialstyrelsens roll är främst att stötta hälso- och sjukvården samt socialtjänsten gällande deras arbete med covid-19. De bistår även med lägesrapporter inom samma områden.⁸³

2.2 Smittskyddslagen

Smittskyddslagen definierar tre nivåer på smittsamma sjukdomar.

1. ”Alla sjukdomar som kan överföras till eller mellan människor och som kan innebära ett inte ringa hot mot människors hälsa”.⁸⁴
2. Allmänfarliga sjukdomar avser smittsamma sjukdomar som kan ”vara livshotande, innebära långvarig sjukdom eller svårt lidande eller medföra andra allvarliga konsekvenser”.⁸⁵
3. Samhällsfarliga sjukdomar avser allmänfarliga sjukdomar som ”kan få en spridning i samhället som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver extraordinära smittskyddsåtgärder”.⁸⁶

Smittskyddsarbetet ska ta hänsyn till både osmittade och de som blivit smittade, åtgärderna ska bygga på vetenskap, ta hänsyn till människors lika värden, barnets bästa (när det kommer till åtgärder gällande barn) och ska vara försvarbara i förhållande till faran för människors hälsa.⁸⁷

I enlighet med smittskyddslagen kan enstaka personer sättas i karantän och avgränsade områden där samhällsfarliga sjukdomar misstänks fått spridning kan avspärras.⁸⁸ En individ som inte genomför de åtgärder som krävs för att minska risken för smittspridning kan även sättas i isolering.⁸⁹ Smittskyddsläkaren kan även införa individuella förhållningsregler till personer som bär eller misstänks bära på en allmänfarlig sjukdom. Förhållningsreglerna inkluderar t.ex. begränsningar

⁸² MSB, Stöd

⁸³ Socialstyrelsen, Covid-19

⁸⁴ SFS 2004:168. 1 kap. 3 § första stycket

⁸⁵ SFS 2004:168. 1 kap. 3 § andra stycket

⁸⁶ SFS 2004:168. 1 kap. 3 § tredje stycket

⁸⁷ SFS 2004:168. 1 kap. 4; 6 §§

⁸⁸ SFS 2004:168. 4 kap. 9, 10 § §

⁸⁹ SFS 2004:168. 5 kap. 1 §

gällande deltagande i verksamheter så som jobb, skola o.s.v., skyldigheter att informera om smittan och krav på vissa hygienrutiner.⁹⁰ Det står däremot inget som möjliggör en nationell karantän.

Smittskyddslagen har även en sektion om den enskildes skyldigheter.

”2 kap. Förebyggande åtgärder och anmälan av sjukdomsfall

Den enskildes skyldighet att förebygga smittspridning

1 § Var och en skall genom uppmärksamhet och rimliga försiktighetsåtgärder medverka till att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar.

2 § Den som vet eller har anledning att misstänka att han eller hon bär på en smittsam sjukdom är skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk.

Den som vet att han eller hon bär på en allmänfarlig sjukdom är skyldig att lämna information om smittan till andra människor som han eller hon kommer i sådan kontakt med att beaktansvärd risk för smittoöverföring kan uppkomma.”⁹¹

Regionen har en skyldighet att se till att befolkningen ska ha tillgång till den information som krävs för att ge skydd mot smitta som kan hota liv eller hälsa.⁹²

2.3 Sveriges övergripande strategi

Sveriges övergripande strategi består av ett flertal faktorer och går ut på att platta till kurvan genom att minska takten på smittspridningen i landet. Målet är att minimera antal sjuka och dödstalen men även att minimera övriga negativa effekter på individ och samhälle. Åtgärderna som införs måste därför balanseras mot eventuella effekter på samhället och folkhälsan.⁹³ I de lägen det är möjligt behåller man fokus på den fysiska och psykiska hälsan utan att göra avkall på smittskyddsinsatser.⁹⁴

Sveriges covid-19 strategi bygger på mycket eget ansvar, vilket ligger i fas med det traditionella folkhälsoarbetet. Så att legalt bindande regler varvas med myndighetsrekommendationer är inte konstigt.⁹⁵ Sveriges befolkning har dessutom generellt sett hög tillit till myndigheterna och har

⁹⁰ SFS 2004:168. 4 kap. 2 §

⁹¹ SFS 2004:168. 2 kap. 1, 2 §§

⁹² SFS 2004:168. 2 kap. 3 §

⁹³ Regeringen, Strategi

⁹⁴ FoHM, Folkhälsomyndighetens arbete

⁹⁵ FoHM, Folkhälsomyndighetens arbete

därmed en hög tendens att följa myndigheternas råd.⁹⁶ Detta styrks även av en undersökning under våren som visar på att över 80% av befolkningen anpassat sitt vardagsliv.⁹⁷

Regeringens arbete och åtgärder har sex grundläggande syften. Att begränsa smittspridningen för att avlasta sjukvården och skydda människors liv, hälsa och jobb; att säkerställa nödvändiga resurser till vården; att se till att viktiga samhällsverksamheter kan fungera som de ska; att lindra de ekonomiska effekterna av pandemin och rädda jobb; att ge tydlig och löpande information för att minska oro i samhället; samt att sätta in rätt åtgärder vid rätt tillfälle.⁹⁸

2.4 Teori

Många länder valde utgångsförbud och hårda restriktioner. Sverige gick en annan väg. Varför?

Sveriges krisberedskap värnar om befolkningens liv och hälsa, men även om våra fri- och rättigheter. Smittskyddsarbetet ska vara försvarbart i förhållande till faran för människors hälsa och ta hänsyn till människors lika värde. Man har haft fokus på att balansera effekterna av åtgärder i förhållande till möjligheten att minska smittspridningen samt sätta in rätt åtgärder vid rätt tidpunkt. Smittskyddslagen ligger till grund för smittskyddsarbetet och har stort fokus på individer snarare än kollektiva regler och åtgärder. Viktigt att också komma ihåg är att Sveriges mål aldrig varit att bekämpa smittspridningen till varje pris utan att minska kurvan för att minska belastningen på sjukvården. Detta i kombination med att Sverige generellt är ett väldigt individualistiskt land resulterar i teorin om att Sverige har ett individualistiskt perspektiv på smittbekämpningen jämfört med det kollektiva som många andra länder har.

Teorin kommer ställas i relation till WHO's definition på hälsa — Ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet.⁹⁹ — och ligga till grund för att analysera i vilken mån Sveriges covid-19-strategi tagit hänsyn till befolkningens hälsa.

⁹⁶ Regeringen, Strategi

⁹⁷ FoHM, Majoritet anpassat sitt beteende

⁹⁸ Regeringen, Strategi

⁹⁹ WHO, Constitution

3. Metod och material

Med anledning av att uppsatsen kommer analysera Sveriges strategi kommer en kvalitativ metod användas i form av en litteraturstudie. För att hålla sig inom givna ramar för uppsatsen kommer enbart Sveriges strategi lyftas och inte jämföras med andra länder.

Sekundära källor kommer användas i form av tidigare forskning, utredningar, lagar, förordningar, regeringsuppdrag, pressträffar och FoHMs rekommendationer och allmänna råd.

Tidigare forskning baseras på material från WHO och FoHM samt ett fåtal vetenskapliga artiklar. De vetenskapliga artiklarna har främst hittats via källhänvisningar från rapporter av WHO och FoHM, som är starka aktörer inom hälsoarbete.

Datainsamlingen har skett via FoHMs nyhetsarkiv¹⁰⁰, regeringens sidan för 'Allt om regeringens arbete med coronapandemin'¹⁰¹ och riksdagens sida för 'Dokument & Lagar'¹⁰². De innehållstyper som söktes på via regeringens sida har varit 'Informationsmaterial', 'Pressmeddelanden'; och 'Regeringsuppdrag'. Via riksdagens sida har sökning gjorts på 'Svensk författningssamling'. Materialet har även lett till ytterligare material som de uppdrag som slutförts inom tidsramen, relevanta pressträffar och lagar.

Insamlingen har begränsats till den tidsperiod uppsatsen hanterar, mars 2020 - augusti 2020. Materialet har sedan sorterats ut efter relevans. Då de allmänna råden och restriktionerna är så få och en grunddel av Sveriges strategi kommer alla inom tidsramen behandlas. Enbart de förordningar, regeringsuppdrag och övriga insatser som är relevanta för hälsa kommer lyftas i och med att Sveriges strategi kommer analyseras ur ett hälsoperspektiv.

De hälsoaspekter som lyfts i uppsatsen grundar sig på den tidigare forskningen och WHO's definition på hälsa. Begreppet hälsa och olika hälsoaspekter kommer enbart analyseras på en individnivå och kommer inte se på vårdpersonal som grupp då det i sig skulle behöva behandlas i en egen uppsats.

Materialet kommer sedan analyseras med hjälp av teorin om att Sverige haft ett individualistiskt perspektiv på smittbekämpningen ställt mot WHO's definition på hälsa. Analysen kommer se på eventuella mönster i den strategi man tagit och den argumentation som skett kring åtgärder som införts. Detta för att klargöra i vilken mån man tagit hänsyn till hälsoaspekter.

¹⁰⁰ FoHM, Nyhetsarkiv

¹⁰¹ Regeringen, Regeringens arbete

¹⁰² Sveriges Riksdag, Dokument & Lagar

4. Rekommendationer och allmänna råd

4.1 Rekommendationer

Under mars månad kommer FoHM med ett antal rekommendationer. 10 mars ger man råd om att undvika onödiga besök i sjukvården och äldreården¹⁰³. 13 mars uppmanar man alla med förkylning eller influensaliknande symptom att stanna hemma¹⁰⁴. 16 mars går man ut med att personer över 70 år rekommenderas begränsa sina kontakter¹⁰⁵. Inför påsk uppmanas man tänka efter om eventuellt planerade resor ”är nödvändiga att genomföra”¹⁰⁶. 24 mars går man ut med att träning inte bör upphöra utan anpassas med hänvisning till att ”Fysisk aktivitet är bra för folkhälsan, idrott och träning ska därför fortsätta”.¹⁰⁷

4.2 Allmänna råd om allas ansvar

Den 1 april beslutas den första av *Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m* med stöd av smittskyddsförordningen:

”12 § Folkhälsomyndigheten får meddela de ytterligare föreskrifter som krävs för ett ändamålsenligt smittskydd samt till skydd för enskilda.”¹⁰⁸.

De råd som ges täcker ett flertal områden. Verksamheter får råd om att vidta åtgärder som; information, golvmarkeringar, ommöbleringar för att undvika trängsel, digitala möten, erbjuda möjlighet till handtvätt och handsprit och att undvika att samla flera personer. Personliga råd ges i form av noggrann handhygien, att hålla avstånd till varandra, avstå från större sociala sammanhang, avstå från onödiga resor och undvika resor i rusningstid. Personer i riskgrupper ombeds begränsa sina sociala kontakter och undvika kollektivtrafik, att handla i butiker och platser där människor samlas. Den som är smittad bör stanna hemma och undvika sociala kontakter. Arbetsgivare får råden att se till att personalen håller avstånd, undviker onödiga resor, arbetar hemifrån om möjligt annars anpassar sina arbetstider för att undvika rusningstider samt tillgodose möjligheten till god handhygien. Kollektivtrafik bör anpassa trafiken för att minska risk för trängsel och begränsa antalet passagerare samt informera passagerare om hur man kan minska risken för smittspridning.

¹⁰³ FoHM, Flera tecken på samhällsspridning

¹⁰⁴ FoHM, Ny fas

¹⁰⁵ FoHM, Personer över 70 bör begränsa

¹⁰⁶ FoHM, Resan nödvändig

¹⁰⁷ FoHM, Träna gärna

¹⁰⁸ SFS 2004:255. 12 §

Butiker bör begränsa antalet kunder och se till att kunder kan hålla avstånd i köer. Föreningar uppmanas skjuta på eller hålla möten digitalt och idrottsföreningar ges råden att undvika närkontakt, helst hålla träningar utomhus, skjuta upp matcher, begränsa antalet åskådare och undvika onödiga resor.¹⁰⁹ Råden ges som stöd för hur individer och verksamheter kan leva upp till skyldigheterna som finns i smittskyddslagen.¹¹⁰ (Se kapitel 2.2)

Dessa allmänna råd utvecklas delvis vidare under våren och sommaren 2020. Redan den 2 april klargör man att träningsmatcher kan genomföras så länge övriga råd hålls.¹¹¹ 17 april tillägs att matcher o.s.v. inom barn- och ungdomsidrott kan genomföras, vilket täcker barn födda 2002 eller senare.¹¹² 13 juni lättas råden och enskilda personer uppmanas nu inte längre att avstå från onödiga resor, men att man i den mån det går ska gå, cykla eller använda alternativa färdssätt och undvika att resa med kollektivtrafik där man inte kan boka plats. Samtidigt tar man bort rådet att undvika onödiga resor i arbetet och behåller enbart råden om att helst hålla träningar utomhus och begränsa antal åskådare för idrottsföreningar.¹¹³ Beslutet att lätta på råden har FoHM gjort i samråd med andra myndigheter och aktörer. FoHMs generaldirektör Johan Carlson förklarar:

”Det är viktigt för den psykiska och fysiska hälsan att kunna ha en meningsfull semester. Det här är ett beslut som underlättar för människor att planera sin sommar utan att behöva tänka på vad som är en nödvändig resa och inte. Men jag vill betona att det fortsatt är av yttersta vikt att alla följer våra rekommendationer om att stanna hemma vid minsta symtom, att tvätta händerna noga, att hålla avstånd till andra och att undvika trängsel.”¹¹⁴

30 juli uppmanas man att fortsätta att jobba hemifrån om möjligt med hänvisning till den senaste versionen av de allmänna råden.¹¹⁵

¹⁰⁹ HSLF-FS 2020:12

¹¹⁰ SFS 2004:168. 2 kap. 1, 2 §§

¹¹¹ FoHM, Träningsmatcher

¹¹² HSLF-FS 2020:21

¹¹³ HSLF-FS 2020:31

¹¹⁴ FoHM, Insatser krävs

¹¹⁵ FoHM, Fortsätt arbeta hemifrån

4.3 Distansundervisning

17 mars rekommenderar FoHM att lärosäten och gymnasieskolor ska bedriva distansundervisning¹¹⁶ och samma dag hålls en pressträff med bl.a. statsministern där man går ut med samma rekommendation. Man menar att de som studerar på gymnasiet, komvux och högre utbildningar inte är i behov av omsorg som barn i grundskolan är, speciellt i de lägre klasserna. Skolor för de äldre samlar också studenter från olika områden och man vill undvika denna rörelse. På frågan varför man gör en rekommendation och inte ett beslut svarar Stefan Löfven att man räknar med att alla kommer följa denna rekommendation.¹¹⁷ FoHM har dessutom redan 1 mars gått ut med att det inte finns några vetenskapliga belägg för att barn och skolor skulle vara drivande i smittspridningen.¹¹⁸

Redan i slutet av april flaggar man för att studentfirandet kommer behöva anpassas med hänvisning till de restriktioner och rekommendationer som finns. Större ceremonier bör inte hållas och utspring bör ske klassvis.¹¹⁹

29 maj går man ut med att gymnasieskolorna kan öppna igen till hösten med hänvisning till att ”barn och unga driver inte spridningen av covid-19 och personal inom skola och barnomsorg insjuknar inte oftare än andra yrkesgrupper.”¹²⁰ Sista augusti går FoHM ut med en rekommendation om att barn och unga med symptom bör få PCR-testning för att snabbare komma tillbaka till skolan då ”barn och unga mår bra av att kunna delta i skolan och andra vardagsaktiviteter”¹²¹.

¹¹⁶ FoHM, Uppmanas bedriva distansundervisning

¹¹⁷ Regeringskansliet, Statsministern (a)

¹¹⁸ FoHM, Ingen effektiv åtgärd friska skolbarn

¹¹⁹ FoHM, Studentfirandet

¹²⁰ FoHM, Gymnasier kan öppna

¹²¹ FoHM, PCR-testning

5. Restriktioner

5.1 Allmänna sammankomster

Den 11 mars lämnar FoHM en hemställan till regeringen om att inga allmänna sammankomster med fler än 500 personer ska få hållas¹²² och samma dag utfärdar regeringen en förordning som träder i kraft den 12 mars.¹²³ Regeringen utfärdar två veckor senare på rekommendation av FoHM¹²⁴ en ny förordning och begränsar det ytterligare till 50 personer, med ikraftträdande 29 mars¹²⁵.

I den första hemställan konstaterar man att ”begränsa grundlagsfästa rättigheter är en extraordinär åtgärd som bör användas med stor försiktighet och på ett sätt som inte är mer inskränkande än vad som är absolut nödvändigt”.¹²⁶ Man resonerar kring konsekvenserna, som främst är ekonomiska, men konstaterar att nyttan måste överväga nackdelarna. Eftersom det inte finns någon vetenskaplig evidens på när ett evenemang innebär smittorisk följer man Norge och sätter gränsen vid 500 personer. Främst för att man menar att det är större evenemang som lockar till sig personer från olika delar av landet och man vill hindra att smittan sprids mellan olika delar av landet.¹²⁷

Att en ytterligare begränsning behövs beror på den ökade spridningstakten i stora delar av landet, främst Stockholm. Att det blir 50 personer innebär att i praktiken kommer alla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som kräver tillstånd att innefattas. Föreningslivet, så som träningsverksamhet, kommer däremot fortfarande ha möjlighet att bedriva verksamhet där andra åtgärder kan hindra smittspridning.¹²⁸

5.2 Inreseförbud

17 mars håller EU-ledarna ett videomöte. Under mötet ger ledarna stöd till kommissionens förslag om att införa inreseförbud till Europa.¹²⁹ Samma kväll fattar Sverige en ny förordning om tillfälligt inreseförbud till Sverige från länder utanför EES.¹³⁰ Förordningen trädde ikraft 19 mars och var

¹²² Hemställan 01125-2020

¹²³ SFS 2020:114

¹²⁴ Hemställan 01388-2020

¹²⁵ SFS 2020:162

¹²⁶ Hemställan 01125-2020. Sidan 4

¹²⁷ Hemställan 01125-2020

¹²⁸ Hemställan 01388-2020

¹²⁹ Regeringskansliet: Extrainsatt pressträff

¹³⁰ SFS 2020:127

tänkt att gälla 30 dagar framåt. Alla resor täcks inte av förordningen utan svenska medborgare och de som är bosatta i Sverige kan återvända. Även de som har särskilda skäl gällande nödvändiga funktioner som hälso- och sjukvårdspersonal eller personer som transporterar varor är undantag.¹³¹ Inreseförbudet förlängs sedan ytterligare flera gånger under våren och sommaren.¹³²

5.3 Besöksförbud på äldreboenden

30 mars beslutades det om ett tillfälligt förbud mot besök i vissa boenden för äldre.¹³³ Förordningen grundar sig med stöd av 10 § socialtjänstlagen.¹³⁴

De boenden som innefattas av förbudet är ”särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd”¹³⁵, ”särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering”¹³⁶.¹³⁷ Undantag inkluderar personer under 18 som får besöka föräldrar eller annan person som den tidigare bott med och vid särskilda omständigheter. Båda undantagen får endast ske om risken för spridning av covid-19 i boendet anses vara liten. Förordningen ska gälla till sista juni 2020.¹³⁸ I mitten av juni väljer man att förlänga förordningen till och med 31 augusti 2020¹³⁹ och den förlängs ytterligare en gång till och med 30 september 2020¹⁴⁰.

När man presenterar förbudet understryks att man redan tidigare lämnat skarpa rekommendationer om att inte besöka äldreboenden och att flera kommuner redan infört besöksförbud. Förbudet ger stöd till boenden att upprätthålla de tuffa restriktionerna och bidrar till en tydlighet och enlighet. Anledningen är främst att de äldre är riskgrupp och för att förhindra att sjukvården inte överbelastas.¹⁴¹

¹³¹ Regeringskansliet: Extrainsatt pressträff

¹³² SFS 2020:127

¹³³ SFS 2020:163

¹³⁴ SFS 2001:453. Kap 16. 10 §

¹³⁵ SFS 2001:453. Kap 5. 5 § andra stycket

¹³⁶ SFS 2001:453. Kap 5. 5 § tredje stycket

¹³⁷ SFS 2020:163. 2 §

¹³⁸ SFS 2020:163. 3, 4 §§

¹³⁹ SFS 2020:506

¹⁴⁰ SFS 2020:751

¹⁴¹ Regeringskansliet, Statministern (b)

När man väljer att förlänga förbudet pratar man om vikten av tydlighet om vad som gäller, speciellt under sommaren när det är mycket vikarier som arbetar. Lena Hallengren lyfter att över 1 000 personer avlidit i ensamhet. Ingen ska behöva dö ensam konstaterar hon.¹⁴² Samtidigt har Socialstyrelsen fått i uppdrag att ta fram exempel på hur säkra besök kan genomföras (se kapitel 6.3) och flera kommuner har redan lyckats med det. Lena Hallengren svarar på frågan om förbudet minskat smittspridningen att mycket talar för det i och med att äldre är i riskgrupp. Det handlar om ett stöd för verksamheter att kunna upprätthålla så smitta inte kommer in på boenden. Skulle man ta bort förbudet skulle det t.ex. kunna resultera i att personer går in på boenden, lånar toaletten o.s.v.¹⁴³

5.4 Förbud mot trängsel på restauranger och krogar

17 juni upprättas en lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder för att minska spridning av covid-19 på serveringsställen. Lagen innebär att ställen som serverar mat eller dryck ansvarar för att trängsel undviks, att besökarna kan hålla säkert avstånd och att det finns rutiner för hur man undviker smittspridning bland besökare. Lagen träder i kraft 1 juli.¹⁴⁴

¹⁴² Regeringskansliet, Lena Hallengren

¹⁴³ Regeringskansliet, Lena Hallengren

¹⁴⁴ SFS 2020:526

6. Regeringsuppdrag

Under perioden mars till augusti 2020 gav regeringen 51 uppdrag gällande covid-19 till olika departement. Av dessa berörde åtta någon hälsoaspekt. (För urval se bilaga 2.) De relevanta uppdragen redovisas här.

6.1 Utbetalning av medel till verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa

16 april beslutades att de tre storstadsregionerna skulle få två miljoner kronor och övriga regioner en miljon kronor vardera, totalt 24 miljoner kronor för att stärka kontaktmöjligheterna till verksamheter inom psykisk ohälsa. Man ser redan nu en ökad belastning på 1177 som arbetar med sjukvårdsrådgivning och även samordnar information om covid-19 till Sveriges invånare. Man lyfter att en stor del av befolkningen kommer få psykiska problem under krisen och de minskade möjligheterna att fysiskt besöka patienter på verksamheter för psykisk ohälsa p.g.a restriktioner. Pengarna ska därför både gå till att ”utveckla och stärka kontaktmöjligheterna till verksamheter som möter patienter med psykisk ohälsa genom digitala lösningar” för att fler personer ska nå fram till vården och ge möjlighet att kommunicera digitalt med patienter inom psykiatri inom fysiska besök inte är möjliga.¹⁴⁵ I pressmeddelandet lyfter både socialminister Lena Hallengren och vice statsminister Isabella Lövin ytterligare krisens påverkan på vårt psykiska välbefinnande och vikten av tillgänglighet till hjälp digitalt.¹⁴⁶

6.2 Uppdrag att sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld

30 april får Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att se över våld i nära relationer och hedersrelaterat våld under covid-19. Uppdraget ska resultera i effektiva arbetssätt för hur kommuner kan sprida information gällande våldet samt hur man ska få kontakt med våldsutsatta och denna information ska spridas till kommunerna. Man lyfter hur ökad stress och oro kring krisen samt restriktioner som ökad isolering, innebär ökad risk för våld och försvårade möjligheter till stödinsatser. Man ser ett stort behov av insatsen och understryker att ”uppdraget bör genomföras skyndsamt”.¹⁴⁷ Under pressträffen kring uppdraget lyfter jämställdhetsministern Åsa Lindhagen hur utsatta grupper är de som får ta hårdast smällar under krissituationer och att detta uppdrag är ett av två som presenteras

¹⁴⁵ Regeringsbeslut S2020/03317/FS

¹⁴⁶ Regeringen, Utökade digitala kontaktvägar

¹⁴⁷ Regeringsbeslut A2020/01001/JÄM

för att försöka minska dessa konsekvenser tillsammans med en ny förordning om statsbidrag som möjliggör för Socialstyrelsen att fördela 100 miljoner till ideella organisationer. Hon säger att det här är ”en oerhört viktig satsning och det har varit min högsta prioritet att få ut de här pengarna så fort som möjligt”¹⁴⁸. Olivia Wigzell, generaldirektör på Socialstyrelsen understryker vikten av att alla behöver vara uppmärksamma på om barn eller vuxna far illa. Hon lyfter grundskolan och vikten av att de anmäler vid oro, att lärare och kompisar håller kontakten på gymnasiet, att man på arbetsplatsen uppmärksammar kollegor och civilsamhällets roll.¹⁴⁹

6.3 Uppdrag gällande besöksförbudet i särskilda boendeformer för äldre

”Det är angeläget att de äldre kan träffa sina nära och kära” skriver man i uppdraget 11 juni. Samtidigt förlänger man besöksförbudet från 30 juni till 31 augusti. Därför ger regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att se över huruvida man kan göra undantag till förbudet. Uppdraget går ut på att ge exempel på hur man kan ordna besök samtidigt som man skyddar de äldre mot smitta i enlighet med FoHMs rekommendationer och därefter sprida informationen till personal och anhöriga.¹⁵⁰ I pressträffen med socialminister Lena Hallengren 15 juni berättar hon att ”De åtgärder som vi vidtar för att minska smittspridningen också får negativa konsekvenser.” Hon lyfter att det gäller att hitta balansen mellan konsekvenserna och smittspridningen.¹⁵¹

6.4 Uppdrag om lägesbilder och åtgärder för att förebygga social problematik och utsatthet

Länsstyrelserna får den 11 juni i uppdrag att samordna lägesbilder av de olika kommunernas bedömningar kring social problematik och utsatthet under covid-19 kopplat till olika åtgärder. Man ska enligt uppdraget rapportera två gånger, första gången så snabbt som möjligt och en uppföljning senast 30 oktober. Lägesbilderna ska dessutom innefatta planerade åtgärder för att förebygga de risker man ser. (Se även kapitel 7.3 för åtgärder och 8.2 för lägesbilder)

¹⁴⁸ Regeringskansliet, Åsa Lindhagen

¹⁴⁹ Regeringskansliet, Åsa Lindhagen

¹⁵⁰ Regeringsbeslut S2020/05275/SOF (delvis)

¹⁵¹ Regeringskansliet, Lena Hallengren

6.5 Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg

I uppdraget konstaterar man risken att de mest utsatta i samhället drabbas hårt under covid-19. Det kan i sin tur öka trycket på socialtjänsten. Uppdraget handlar om hur socialtjänstens verksamhet inom individ- och familjeomsorgen påverkas och det är ett flertal områden som alla ska analyseras, så som ekonomiskt bistånd, missbruks- och beroendevård, social barn- och ungdomsvård, våld i nära relation, familjerätt och familjerådgivning samt hemlöshet. Uppdraget ges till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys den 17 juni som ska analysera konsekvenserna både på kort sikt och ett år framåt.¹⁵²

6.6 Uppdrag att stödja hantering av uppdämda vårdbehov samt analysera väntetider

Uppdraget innefattar både att Socialstyrelsen ska se hur de kan stödja regionerna i och med det ökade vårdbehovet men även analysera huruvida väntetider och vårdköer har påverkats av covid-19. Man hänvisar till en jämlik och lättillgänglig vård och redovisar för att andelen patienter som fått vård inom den tidsgräns man satt minskat redan sedan 2014. Enligt den nationella väntetidsdatabasen genomfördes en tredjedel färre besök och 47 % färre operationer i april 2020 jämfört med april 2019.¹⁵³

6.7 Utbetalning av medel för att motverka konsekvenserna av isolering för äldre

30 miljoner kronor ska gå till kommunerna för att motverka konsekvenserna av isolering för äldre i enlighet med ett regeringsbeslut 3 juli 2020. Man understryker de negativa effekterna av social isolering och dess påverkan på äldres psykiska hälsa. Pengarna ska gå till att möjliggöra sociala kontakter, antingen i form av säkra möten eller digitala besök där fysiska besök inte är möjligt.¹⁵⁴

6.8 Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre

20 augusti får FoHM och Socialstyrelsen i uppdrag att se över huruvida det tillfälliga besöksförbudet i boenden för äldre bör fortsätta eller upphöra efter att man förlängt besöksförbudet ytterligare en gång till 30 september. Man lyfter i uppdraget att många boenden fungerat bra, att

¹⁵² Regeringsbeslut S2020/05412/SOF (delvis)

¹⁵³ Regeringsbeslut S2020/05634/FS (delvis)

¹⁵⁴ Regeringsbeslut S2020/05407/FS

smittspridningen minskat och att rutiner blivit bättre. Man konstaterar att det viktigaste är att förhindra smittspridning men ”samtidigt måste ett besöksförbud vägas mot de negativa effekter det får för de äldre som inte kan ta emot besök av sina närstående.”¹⁵⁵. Om man kommer fram till att förbudet bör upphöra ska myndigheten även lägga fram ett förslag på vilka åtgärder som ska ersätta besöksförbudet.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Regeringsbeslut S2020/06466/SOF (delvis); Regeringsbeslut S2020/06467/SOF (delvis)

¹⁵⁶ Regeringsbeslut S2020/06466/SOF (delvis); Regeringsbeslut S2020/06467/SOF (delvis)

7. Övriga insatser

Ett flertal insatser har satts i bruk för att minska de negativa hälsoeffekterna av rekommendationer och restriktioner som införts under tidsperioden.

7.1 Psykisk hälsa

Det finns information om psykisk hälsa, råd på hur man kan upprätthålla den och var man söker hjälp både hos FoHM¹⁵⁷, 1177¹⁵⁸ samt Uppdrag psykisk hälsa¹⁵⁹ och om man googlar ”psykisk hälsa covid-19” är det första som kommer upp information från WHO om hur man hanterar svårigheter¹⁶⁰. Statsbidrag har getts till ideella organisationer inom området för psykisk hälsa och suicidprevention¹⁶¹ och organisationer som arbetar med olika typer av utsatta personer¹⁶². Spelar-skyddet stärks genom bestämd insättnings- och förlustgräns, ökade begränsningar gällande inloggningstid och ökad omsorgsplikt i en tillfällig förordning.¹⁶³

7.2 Utvärdering av åldersgräns för särskilda råd till personer 70 år eller äldre

27 maj publicerades en studie med syfte att ”utvärdera om risken för allvarligt utfall (IVA-vård eller död) skiljer sig inom åldersgruppen 70-79 år för att avgöra om alla personer 70 år eller äldre ska omfattas av råden eller om åldersgränsen kan justeras för personer som inte tillhör en medicinsk riskgrupp.”¹⁶⁴ Siffrorna man analyserat sträckte sig till 2 maj och resultatet visade på att risken för allvarligt utfall ökade med stigande ålder. Skillnaden var inte särskilt stor mellan personer 65-69 och 70-72 men större mellan 70-72 och 73-79. Därmed kom man fram till att åldersgränsen på 70 år bör behållas.¹⁶⁵ En senare studie, visar på att dödligheten för personer 70 år och äldre var 4,3% medan dödligheten bland personer yngre var 0,1% i Stockholms län.¹⁶⁶

¹⁵⁷ FoHM, Om du känner oro

¹⁵⁸ 1177 vårdguiden. Må bra

¹⁵⁹ Uppdrag Psykisk Hälsa, Vuxna

¹⁶⁰ Google Search: Psykisk hälsa covid-19

¹⁶¹ SFS 2020:429

¹⁶² SFS 2020:265; SFS 2020:439

¹⁶³ SFS 2020:495

¹⁶⁴ FoHM. Utvärdering av åldersgräns. Sidan 6

¹⁶⁵ FoHM. Utvärdering av åldersgräns. Sidan 12

¹⁶⁶ FoHM. Stude visar tydligt samband

7.3 Åtgärder för att förebygga social problematik och utsatthet

11 juni fick länsstyrelserna i uppdrag att sammanställa lägesbilder för social problematik och utsatthet med anledning av pandemin och de restriktion man haft i Sverige (Se kapitel 6.4). 3 juli kom den första lägesrapporten. Förutom att beskriva det man uppmärksammat (se kapitel 8.2) kring social problematik och utsatthet i dagens läge och risker framåt har kommunerna även redogjort för de åtgärder som gjorts för att förebygga och minska dessa effekter, samt vad man planerar framåt.¹⁶⁷ Dessa åtgärder kommer att sammanfattas här.

Inom alla områden; våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck; utsatta barn och familjer; alkohol och narkotika; psykisk ohälsa/isolering har man arbetat mycket med kommunikation- och informationsinsatser på flera språk, i olika medier. Kommuner har omfördelat personal, förstärkt och inrättat diverse stödlinjer, genomfört förebyggande verksamheter på nya sätt där de vanliga tillvägagångssätten inte längre varit aktuella och digitala möten har ersatt fysiska möten, dock med otillfredsställande resultat inom ANDTS. Det har arbetats med riktade insatser till socioekonomiskt utsatta familjer, skolstöd har genomförts vid distansundervisning och erbjudande av skollunch. Kommuner har arbetat för att erbjuda sommarjobb, organiserade sommaraktiviteter och ökat fältinsatser. Man har haft hemkörning av medicin i vissa fall. Några kommuner har förberett boenden för hemlösa med konstaterad covid-19 och Stadsmissionen höll matcentraler öppna hela sommaren.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 1

¹⁶⁸ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 4; 7; 10; 12

8. Eventuella effekter på hälsan p.g.a Sveriges strategi

Det finns främst två publikationer under tidsperioden om negativa konsekvenser på hälsan i och med den svenska strategin. Den första kommer från FoHM och tar upp eventuella konsekvenser på folkhälsan och den andra är en lägesrapportering om vad kommuner sett kring social problematik och utsatthet.

8.1 Covid-19 pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan

24 juni gav FoHM ut en publikation vars syfte var att belysa negativa konsekvenser på folkhälsan p.g.a covid-19 pandemin och de smittskyddsåtgärder som gjorts i Sverige under våren 2020.¹⁶⁹ Publikationen utgår från de åtta målområdena som folkhälsopolitiken utgår från (se kapitel 1.2) och diskuterar hur pandemin kan antas påverka dessa målområden.¹⁷⁰ Publikationen diskuterar både konsekvenser av faktiska åtgärder men även en del konsekvenser man lyckats undvika eftersom man avstått från vissa åtgärder.

Man lyfter vikten av förskolan för barns socioemotionella utveckling som skulle kunna begränsats om man hade stängt ner.¹⁷¹ Man tar upp hur mödra- och barnhälsovården är positiv för föräldrars psykiska hälsa under graviditeten och föräldraskapet. Detta kan komma att minska p.g.a uppmaningar till fysisk distansering.¹⁷² Det diskuteras hur kriser ofta leder till ändrade rutiner och levnadsvanor som kan öka ohälsa. Man ser risk för en ökad riskkonsumtion inom ANDTS som direkt konsekvens av restriktioner och indirekt konsekvens av försämrade livsvillkor.¹⁷³ Distansundervisning och arbete hemifrån riskerar även att påverka våra sociala relationer som snarare blir en påfrestning och bidragande faktor för psykisk och fysisk ohälsa.¹⁷⁴

8.2 Social problematik och utsatthet under covid-19

3 juli kom en samlad lägesrapport från Sveriges kommuner om social problematik och utsatthet med anledning av covid-19 på uppdrag av regeringen (se punkt 6.4). Man hade redan då sett en rad negativa konsekvenser p.g.a de rekommendationer och restriktioner man infört för att minska smittspridningen.

¹⁶⁹ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 3.

¹⁷⁰ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 6

¹⁷¹ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 11

¹⁷² FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 11

¹⁷³ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 20

¹⁷⁴ FoHM, Tänkbara konsekvenser på folkhälsan. Sidan 21-22

8.2.1 Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck

Gällande våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck så uppger olika län och kommuner ökat tryck och anmälningar samtidigt som vissa rapporterar att det minskat. Man lyfter däremot risken för mörkertal och en förskjutning bland anmälningar. Karantän kan användas som hedersrelaterad kontroll och ökad risk för våld i nära relationer, samtidigt som man på vissa platser ser hur våld mot äldre minskat i och med besöksförbud. Man flaggar även för kopplingen mellan ekonomisk utsatthet och ökad risk för både våld och psykisk ohälsa. Möjligheten att upptäcka våldet minskar i takt med att fysiska träffar inom socialtjänsten blir färre.¹⁷⁵

8.2.2 Utsatta barn och familjer

Kommuner uttrycker oro kring ökad isolering, minskat stöd och att barn och unga stannar hemma från skolan och har minskade fritidsaktiviteter. Man anser att detta kan medföra ett behov av ökat stöd och i längden bidra till psykisk ohälsa och ökad risk för missbruk. Man uttrycker mer oro för barn och unga som redan är utsatta då ett antal skyddande faktorer minskat. Man lyfter ekonomisk svårighet som en bidragande faktor för oro och våld i familjer.¹⁷⁶

8.2.3 Alkohol och narkotika

När det kommer till alkohol och narkotika skiljer sig uppgifterna då ett antal kommuner ser tecken på ökat bruk medan vissa kommuner inte ser någon ökning och andra kommuner ser förändrat missbruk p.g.a ändrad tillgänglighet.¹⁷⁷ Vissa kommuner ser att nya klienter, speciellt ungdomar minskat inom missbruksvården, vilket skulle kunna vara ett resultat av att distansundervisning gör det svårare att uppmärksamma riskbeteenden.¹⁷⁸ Man ser stora långsiktiga risker då det förebyggande ANDTS-arbetet har nedprioriterats under pandemin. Provtagningar och fysiska möten har även minskat vilket försvårar arbetet med individer med aktivt missbruk samt individer i riskzonen.¹⁷⁹

8.2.4 Psykisk ohälsa/isolering

Rapporten uppmärksammar ökad risk för psykisk ohälsa i flera olika grupper med anledning av åtgärder under pandemin. Exempel är att äldre som rekommenderas begränsade fysiska kontakter blir isolerade; distansundervisning leder till att t.ex. barn till föräldrar med psykisk ohälsa far illa,

¹⁷⁵ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 3-5

¹⁷⁶ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 6-8

¹⁷⁷ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 9

¹⁷⁸ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 9

¹⁷⁹ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 11

ökad arbetslöshet inom flera grupper leder till ekonomisk oro o.s.v. Särskilt utsatta anser man att sårbara grupper är.¹⁸⁰ Man ser risk för ”ökad oro, social oro, självmord, kriminalitet, barnfattigdom, social utslagning, arbetslöshet och ökad segregation”¹⁸¹, långsiktiga negativa konsekvenser på folkhälsan och ökat missbruk.¹⁸² Dessutom ser man att aktörer inom civilsamhället har både minskade resurser p.g.a inställda evenemang, många volontärer som själva är i riskgrupp vilket tvingat viss verksamhet att ställa in, och en stor trötthet bland aktörerna generellt.¹⁸³

¹⁸⁰ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 11-12

¹⁸¹ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 13

¹⁸² Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 13

¹⁸³ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 12

9. Analys

Det individualistiska perspektivet med fokus på eget ansvar har möjliggjort för Sverige att inte införa hårdare restriktioner. Mantrat har varit god handhygien, håll avstånd och stanna hemma om du är sjuk. En diskussion kring de effekter en smittskyddsåtgärd eventuellt kan innebära har hela tiden legat till grunden för de val man gjort. Så om rekommendationerna följs kan vissa negativa konsekvenser undvikas. Viktigt att lyfta är att det funnits möjligheter till hårdare restriktioner. Riksdagen röstade igenom ett tillfälligt bemyndigande i smittskyddslagen som gjorde det möjligt att ta till mycket hårdare restriktioner än vad som faktiskt gjordes, exempelvis tillfällig nedstängning av köpcentrum, barer, restauranger, gym- och sportanläggningar, bibliotek och allmänna samlingslokaler.¹⁸⁴ Det antogs dessutom en lag om tillfällig stängning av skolor som inte heller användes.¹⁸⁵ Detta tyder på att nedstängning var något Sverige ville undvika.

I Sveriges krishantering finns frasen ”värna befolkningens liv och hälsa”¹⁸⁶ och ett av regeringens grundläggande syfte med sin strategi har varit att ”begränsa smittspridningen för att avlasta sjukvården och skydda människors liv, hälsa och jobb”¹⁸⁷. Liv och hälsa ställs som två olika saker och man kan därför argumentera för att liv innefattar de som blir svårt sjuka eller faktiskt dör i covid-19 medan hälsa innebär en mer individuell syn på personers hälsa. Vad som menas med hälsa definieras däremot inte, men vi utgår från WHO:s definition ”Ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet.”¹⁸⁸ Som nämnts tidigare är den fysiska, psykiska och sociala hälsan både integrerade och separerade från varandra.

En hälsoaspekt vi kan se har vägt tungt är den fysiska hälsan. Träning bör inte upphöra utan anpassas har ledmotivet varit, vilket samstämmer med WHO:s rekommendationer.¹⁸⁹ Argumentationen har gått kring att fysisk aktivitet är bra för folkhälsan. Även den ytterligare begränsningen kring sammankomster landade vid 50 personer för att möjliggöra för idrottsverksamheter att fortsätta.

Förutom via idrott har den sociala hälsan begränsats mer. Man har uppmanat till att arbeta hemifrån om möjligt och mötesfriheten har inskränkts i form av begränsade allmänna sammankomster och

¹⁸⁴ Proposition 2019/20:155. Sidan 14; Regering, Tillfälliga bemyndiganden

¹⁸⁵ SFS 2020:148

¹⁸⁶ Regeringen, Krisberedskap

¹⁸⁷ Regeringen, Strategi

¹⁸⁸ WHO, Constitution

¹⁸⁹ WHO, Psychosocial considerations. Punkt 29, sidan 5

digitala styrelsemöten. Att hålla avstånd och minska fysisk kontakt har varit en grundsten i de rekommendationer som getts. Detta även fast man sett hur närhet är centralt för personers välmående. Vi ser hur distansarbete resulterat i att mellan 30-40% anser att relationerna till ens vänner och kollegor blivit sämre.¹⁹⁰ Det sociala sammanhanget och det stöd det ger leder oss in på den psykiska hälsan.

Man har insett att den psykiska hälsan kommer försämrats under pandemin. Man skulle kunna argumentera för att mer fokus lagts på att möta det uppdämda behovet snarare än att försöka motverka de negativa effekterna. Kommuner har hittat nya arbetssätt och gjort riktade insatser (kapitel 7.3). Effekter har analyserats på flera nivåer och regeringen har ökat resurserna till organisationer som jobbar med psykisk ohälsa. Däremot är frågan om dessa satsningar har haft den effekt man velat uppnå. Men även här kommer det individualistiska perspektivet in. Staten kan inte ha allt ansvar, utan det kräver även ett eget ansvar. Information om hur man kan motverka de negativa effekterna och uppdrag som hur man ska nå ut till personer som upplever våld i nära relationer har varit en del av strategin.

Sverige har dessutom haft stort fokus på att minska de ekonomiska konsekvenserna. Det har beslutats om omställningsstöd¹⁹¹, stöd för korttidspermittering¹⁹² och minskade arbetsgivaravgifter¹⁹³ för att reducera arbetslösheten och stödja företag. Även mer riktade insatser har införts som stöd för inställda kulturevenemang¹⁹⁴, ersättningar till riskgrupper¹⁹⁵ och slopad karensdag för att sjuka personer ska stanna hemma utan att bli ekonomiskt drabbade¹⁹⁶. Man vet att arbetslöshet och ekonomi är en stressfaktor för både psykisk ohälsa och våld, vilket även lyfts i lägesrapporten av länsstyrelsen Hallands län.¹⁹⁷

De som kom hem från områden i Kina i februari rekommenderades inte att sätta sig i karantän om de inte uppvisade symptom.¹⁹⁸ Ett tydligt exempel på det individualistiska perspektivet som snarare,

¹⁹⁰ Tele2, Distansarbete

¹⁹¹ SFS 2020:548

¹⁹² Regeringen, korttidspermittering

¹⁹³ Betänkande 2019/202: FiU55; Riksdagen, Ytterligare åtgärder

¹⁹⁴ SFS 2020:246

¹⁹⁵ Betänkande 2019/2020: FiU62; Riksdagen, Ersättning till riskgrupper

¹⁹⁶ Regeringen, Karensavdrag

¹⁹⁷ Länsstyrelsen Hallands län, Rapportering. Sidan 3-5

¹⁹⁸ FoHM, Information om Karantän

i detta fall, blev för individualistiskt. Men också ett tydligt exempel på att rekommendationer byggd på vetenskap. Man visste inte då hurvida smittsam man var om man inte uppvisade symptom och alla symptom var heller inte klargjorda.

Att Sverige infört åtgärder baserade på vetenskap har varit en tydlig del av strategin. Men den vetenskapen har inte alltid varit tydlig utåt. Man har sett att tydlig och tillförlitlig information påverkat den psykiska hälsan positivt och bidragit till minskad oro under tidigare pandemier. Här kan Sverige antas ha utnyttjat det stora förtroendet svenskarna har för sina myndigheter, då ett överflöd av information dessutom påverkar den psykiska hälsan negativt.

Man kan argumentera för att detta individualistiska perspektiv prioriterat olika åldersgruppers hälsa olika. Några som prioriterats är barn och unga. Man lät grundskolor vara öppna med argumentationen att eleverna är i behov av omsorg. Gymnasieeleverna beslutades få återgå till vanlig undervisningen till hösten och man rekommenderade att testa elever för att de snabbare skulle kunna komma tillbaka till skolan då ”barn och unga mår bra av att kunna delta i skolan och andra vardagsaktiviteter”¹⁹⁹. När idrotten begränsades infördes mildare rekommendationer för de unga och kommuner gjorde ett flertal satsningar för att mildra de negativa konsekvenserna för ungdomar.

Den grupp vars hälsa tydligast prioriterats bort är de äldre. Sverige har infört besöksförbud på äldreboenden och personer 70 år och äldre har uppmanats att inte ha några fysiska sociala kontakter. Viktigt att lyfta här är generationsfrågan. Satsningar har gjorts för att minska effekterna genom att ge ekonomiskt stöd till digitala medel t.ex. Men de äldre är en generation som inte är uppvuxna med teknologi och det faller inte lika naturligt med de digitala kontakterna som för yngre. Den isolering man utsatt de äldre för riskerar att sätta stora spår på den psykiska hälsan och många äldre att uppgett att de inte längre har något att leva för.²⁰⁰ Man har tagit dessa beslut med argumentationen att det är som skydd för de i riskgrupp, men man skulle kunna argumentera för att det snarare resulterat i en exkludering i hänsynen till andra hälsoaspekter. Isoleringen av de äldre har varit ett måste för att den övriga befolkningen ska ha kunnat leva mer fritt och detta kan snarare liknas vid ett utilitaristiskt perspektiv där ageranden som ger mest lycka är den handling som är rätt.

Frågan är också vem som egentligen bestämt vad som varit nödvändigt. Vid påsk uppmanar FoHM befolkningen att tänka över om den planerade resan är nödvändig. FoHM lyfter, när man lättar restriktionerna inför sommaren, vikten av en meningsfull semester. Träning och idrott har fått ta plats men kulturen har fått ta smällar i och med begränsningarna av sammankomster. Något som är

¹⁹⁹ FoHM, PCR

²⁰⁰ FoHM, Konsekvenser för personer 70 år

viktigt för en persons hälsa kanske inte är lika viktigt för en annans. Vad som är viktigt för ens hälsa får man därmed inte bestämma själv.

9.1 Slutsatser

Det har blivit tydligt hur de olika hälsoaspekterna spelar roll för varandra. Tydliga stressfaktorer för både psykisk ohälsa och våld är ekonomisk utsatthet, social utestängning och fysisk ohälsa. En social ohälsa är problematisk med anledning av minskat stöd, sämre välmående och ökad risk för tex depression. Våld ökar risken för depression och missbruk.

Sverige har gjort det som varit absolut nödvändigt och hela tiden vägt konsekvenserna av åtgärder mot smittspridningen. Rekommendationer har haft mest fokus på att minska smittspridning, men även en del fokus på hälsa, som att anpassa sin träning och inte sluta träna. De restriktioner som införts har också främst haft fokus på att minska smittspridning vilket inte är konstigt. Däremot har det varit mer fokus på hälsan i de rekommendationer och restriktioner som upphört och därmed kan de åtgärder som inte införts antas vara kopplat till hälsa med.

Det är också tydligt att man aktivt arbetat med att minska de konsekvenser som inte kunnat undvikas. Ökade medel, information, lägesbilder, konsekvensanalyser och utvärderingar av de åtgärder som skedd. Däremot är det svårt att se huruvida de insatser man gjort gett resultat.

Strategin kopplat till hälsa har tydligt tagit mer hänsyn till unga personer jämfört med de äldre. Där de äldres hälsa mer eller mindre offrats för den övriga befolkningens hälsa.

Att ta hänsyn till hälsa är en del av Sveriges krisberedskap och hittas bl.a. i smittskyddslagen. Att en civilkris inte täcks av någon speciell lag innebär att strategin måste ligga i fas med nuvarande lag, vilket inte ger särskilt stort handlingsutrymme för extrema åtgärder. Att Sveriges covid-19-strategi har tagit hänsyn till människors hälsa är tydligt. I hur stor mån är däremot svårt att urskilja då flertal åtgärder har utformats så som att de tar hänsyn till hälsa, men inte uttalat varit därför.

9.2 Vidare forskning

Under tiden uppsatsen har skrivits har många sett en förändring i Sveriges strategi medan de själva menar på att strategin fortfarande är densamma. Det hade därför varit intressant att utgå från denna uppsats för att jämföra det första halvåret med halvåret efter för att analysera huruvida målen för hälsa och det individualistiska perspektivet förändrats. Det hade även varit intressant att jämföra huruvida Sveriges strategi tagit mer hänsyn till olika hälsoaspekter än vad andra länder har gjort.

Litteraturlista

- 1177 vårdguiden. Må bra psykiskt under coronapandemin. u.å. <https://www.1177.se/Stockholm/sjukdomar--besvar/lungor-och-luftvagar/inflammation-och-infektion-ilungor-och-lufttror/om-covid-19--coronavirus/psykisk-halsa-under-coronapandemin/>
- Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. 1948. FN
- CEDAW 1979. UN General Assembly
- CERD 1965. UN General Assembly
- CRPD 2007. UN General Assembly
- Dahl, Amanda. Spanien stoppar allt ”icke nödvändigt” arbete I: *Dagens Nyheter* 29.3.2020. <https://www.dn.se/nyheter/varlden/spanien-stoppar-allt-icke-nodvandigt-arbete/> [Hämtad 28.12.2020]
- Finansutskottet: Betänkande 2019/20: FiU55. *Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av coronaviruset.*
- Finansutskottet: Betänkande 2019/20:FiU62. *Extra ändringsbudget för 2020 – Ersättning till riskgrupper, kapitalinsatser i statligt ägda företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset*
- FoHM. Antal fall av covid-19 i Sverige – data till och med föregående dag publiceras varje tisdag-fredag kl. 14:00. 2021 https://experience.arcgis.com/experience/09f821667ce64bf7be6f9f87457ed9aa/page/page_0/, via ”Daglig statistik vardagar” <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/statistik-och-analyser/bekraftade-fall-i-sverige/> [Hämtad 30.12.2020]
- FoHM. Att främja psykisk hälsa bland barn och unga. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/barn-och-unga--psykisk-halsa/> [Hämtad 10.11.2020]
- FoHM. Barn och unga med symtom på covid-19 rekommenderas PCR-testning för snabbare återgång till skolan. 31.8.2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/augusti/barn-och-unga-med-symtom-pa-covid-19-rekommenderas-PCR-testning-for-snabbare-atergang-till-skolan/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Bekräftat fall i Jönköping av nya coronaviruset (2019-nCoV). 31.1.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/januari/bekraftat-fall-av-nytt-coronavirus-i-sverige/> [Hämtad 22.12.2020]
- FoHM. Covid-19 pandemins tänkbare konsekvenser på folkhälsan. 24.6.2020. via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>
- FoHM. Det här gäller för träningsmatcher. 2.4.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/april/det-har-galler-for-traningsmatcher/> [Hämtad 2.11.2020]

- FoHM. Flera tecken på samhällsspridning av covid-19 i Sverige. 10.3.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/flera-tecken-pa-samhallsspridning-av-covid-19-i-sverige/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Fler fall upptäckta av covid-19. 1.3.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/flu-fall-upptackta-av-covid-19/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Folkhälsomyndigheten föreslår att nytt coronavirus tas upp i smittskyddslagen. 31.1.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/januari/folkhalsomyndigheten-foreslar-att-nytt-coronavirus-tas-upp-i-smittskyddslagen/> [Hämtad 22.12.2020]
- FoHM. Folkhälsomyndighetens arbete med covid-19. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/folkhalsomyndighetens-arbete-med-covid-19/> [Hämtad 5.11.2020]
- FoHM. Folkhälsomyndighetens uppdrag. 2020, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/vart-uppdrag/> [hämtad 22.11.2020]
- FoHM. Folkhälsopolitiska mål, 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsoarbete/folkhalsopolitikens-mal/> [Hämtad 22.11.2020]
- FoHM. Folkhälsopolitikens åtta målområden, 2019. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsoarbete/folkhalsopolitikens-mal/de-atta-malomradena-inom-folkhalsopolitiken/> [Hämtad 22.11.2020]
- FoHM. Fortsätt arbeta hemma om det finns möjlighet. 30.7.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/juli/fortsatt-arbeta-hemma-om-det-finns-mojlighet/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Förändrad riskbedömning för fall av covid-19 i Sverige. 25.2.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/februari/forandrad-riskbedomning-for-fall-av-covid-19-i-sverige/> [Hämtad 22.12.2020]
- FoHM. Gymnasieskolorna kan öppna till höstterminen. 29.5.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/maj/gymnasieskolorna-kan-oppna-till-hostterminen/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Hemställan 01125-2020. Hemställan om föreskrifter för att begränsa samhällsspridning av covid-19
- FoHM. Hemställan 01388-2020. Hemställan om ändring i förordning (2020:114) om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.
- FoHM. *Högre risk för suicid bland personer som blir sjukskrivna eller arbetslösa.* 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/552738a422ea445eb577e61dae167049/hogre-risk-suicid-personer-sjukskrivna-arbetslosa.pdf>
- FoHM. Hälsorapport: Resultat maj 2020 - del 1. 2020. <https://www.halsorapport.se/sv/resultat/resultat-maj-2020/> [Hämtad 10.11.2020]

FoHM. Information om karantän. 5.2.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/februari/information-om-karantan/> [Hämtad 11.10.2020]

FoHM. Ingen effektiv åtgärd att låta friska skolbarn stanna hemma. 1.3.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/avstangning-av-friska-skolbarn-ingen-effektiv-atgard/> [Hämtad 2.11.2020]

FoHM. Insatser krävs för dämpad smittspridning vid ökat resande. 4.6.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/juni/insatser-kravs-for-dampad-smittspridning-vid-okat-resande/> [Hämtad 2.11.2020]

FoHM. Konsekvenser för personer 70 år och äldre av smittskyddsåtgärder mot covid-19. 22.10.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/k/konsekvenser-for-personer-70-ar-och-aldre-av-smittskyddsatgarder-mot-covid-19/?pub=81272> [Hämtad 1.1.2020]

FoHM. Kort fakta om oss. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/korta-fakta-om-oss/> [Hämtad 20.11.2020]

FoHM. Krisberedskap, 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/krisberedskap/> [Hämtad 22.11.2020]

FoHM. Lärosäten och gymnasieskolor uppmanas nu att bedriva distansundervisning. 17.3.2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/larosaten-och-gymnasieskolor-uppmanas-nu-att-bedriva-distansundervisning/> [Hämtad 2.11.2020]

FoHM. Ny fas kräver nya insatser mot covid-19. 13.3.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/ny-fas-kraver-nya-insatser-mot-covid-19/> [Hämtad 2.11.2020]

FoHM. Nyhetsarkiv. u.å. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/>

FoHM. Nytt bekräftat fall av covid-19. 26.2.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/februari/nytt-bekraftat-fall-av-covid-19/> [Hämtad 22.12.2020]

FoHM. Om du känner oro för det nya coronaviruset. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/skydda-dig-och-andra/om-du-kanner-oro-for-coronaviruset/> [Hämtad 11.10.2020]

FoHM. Personer över 70 bör begränsa sociala kontakter tills vidare. 16.3.2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/personer-over-70-bor-begransa-sociala-kontakter-tills-vidare/> [Hämtad 2.11.2020]

FoHM. Påverkar covid-19-pandemin befolkningens psykiska hälsa? En snabb systematisk litteraturöversikt ("rapid review") Version 1.0. 20.8.2020. Via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/p/paverkar-covid-19-pandemin-befolkningens-psykiska-halsa/?pub=78907>

- FoHM. *Resultat i tabellform*. Bilaga 1 till Folkhälsans utveckling – Årsrapport 2020. 2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/publicerat-material/publikationer/folkhalsan-arsrapport-2020/bilaga-1-resultat-tabellform.pdf>
- FoHM. Statistik psykisk hälsa. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/> [Hämtad 10.11.2020]
- FoHM. Stor majoritet har anpassat sitt beteende under pandemin. 23.6.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/juni/stor-majoritet-har-anpassat-sitt-beteende-under-pandemin/> [Hämtad 23.12.2020]
- FoHM. Studentfirandet blir småskaligt i år. 28.4.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/april/studentfirandet-blir-smaskaligt-i-ar/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Studie visar tydligt samband mellan ålder och risken att dö i covid-19. 16.6.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/juni/studie-visar-tydligt-samband-mellan-alder-och-risken-att-do-i-covid-19/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Träna gärna men gör det säkert. 24.3.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/trana-garna-men-gor-det-sakert/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Tänk över om resan verkligen är nödvändig. 19.3.2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/tank-over-om-resan-verkligen-ar-nodvandig/> [Hämtad 2.11.2020]
- FoHM. Uppdaterad riskbedömning för covid-19 i Sverige. 2.3.2020 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/uppdaterad-riskbedomning-for-covid-19-i-sverige/> [Hämtad 22.12.2020]
- FoHM. Utvärdering av åldersgräns för särskilda råd till personer 70 år eller äldre. 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/05c87730a141468f99d8a974ffaff758/utvardering-aldersgrans-sarskilda-rad-personer-70-ar-aldre-20080.pdf>
- FoHM. Vad är en folksjukdom?, 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-folksjukdomar/> [Hämtad 22.11.2020]
- FoHM. Vad är psykisk hälsa? 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/> [Hämtad 10.11.2020]
- FoHM. WHO klassar utbrottet av coronaviruset som ett internationellt hot mot människors hälsa. 30.1.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/januari/utbrottet-av-nytt-coronavirus-kraver-samordnade-insatser-internationellt/> [Hämtad 22.12.2020]
- FoHM. Ytterligare fall av covid-19 i flera regioner. 27.2.2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/februari/ytterligare-fall-av-covid-19-i-flera-regioner/> [Hämtad 22.12.2020]

Google Search: *Psykisk hälsa covid-19*. <https://www.google.com/search?q=psykisk+h%C3%A4lsa+covid-19&oq=psykisk+h%C3%A4lsa+covid-19&aqs=chrome..69i57j0i22i30l2j69i60.4755j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Henley, Jon. Critics question Swedish approach as coronavirus death toll reaches 1,000 I: *The Guardian* 15.4.2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/15/sweden-coronavirus-death-toll-reaches-1000> Hämtad [28.12.2020]

HSLF-FS 2020:12 Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.

HSLF-FS 2020:21 Folkhälsomyndighetens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.

HSLF-FS 2020:31 Folkhälsomyndighetens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.

ICCPR 1966. UN General Assembly

ICESCR 1966. UN General Assembly

Lindeberg Bloomberg, Rafaela. Sweden's Prime Minister Rejects Criticism of Coronavirus Strategy I: *Time* 15.6.2020. <https://time.com/5853595/sweden-coronavirus-lockdown-criticism/> [Hämtad 28.12.2020]

Loewe, Peter. Skyhöga böter för italienare som trotsar restriktioner I: *Dagens Nyheter* 23.3.2020. <https://www.dn.se/nyheter/varlden/skyhoga-boter-for-italienare-som-trotsar-restriktioner/> [Hämtad 28.12.2020]

Lund, Lina. Tyskt förbud mot att samlas fler än två – Merkel sätts i karantän I: *Dagens Nyheter* 22.3.2020. <https://www.dn.se/nyheter/varlden/tyskland-infor-forbud-mot-att-fler-an-tva-personer-samlas/> [Hämtad 28.12.2020]

Lund, Lina. Österrike begränsar rätten att vistas utomhus I: *Dagens Nyheter* 18.3.2020. <https://www.dn.se/nyheter/varlden/osterrike-begransar-ratten-att-vistas-utomhus/> [Hämtad 28.12.2020]

Länsstyrelsen Hallands län. Rapportering avseende uppdrag ”Lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet med anledning av covid-19” 3.7.2020.

MSB. Krisanteringens grunder. 2020. <https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/mer-om-sveriges-krisanteringssystem/krisanteringens-grunder> [Hämtad 2.11.2020]

MSB. Om [krisinformation.se](https://www.krisinformation.se). 2020. <https://www.krisinformation.se/om-krisinformation> [Hämtad 2.11.2020]

MSB. Samhällets ansvar vid smittspridning. 2020. <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/manniskor-och-smitta/samhallets-beredskap> [Hämtad 2.11.2020]

MSB. Stöd till aktörer. 2020. <https://www.msb.se/sv/aktuellt/pagaende-handelser-och-insatser/msbs-arbete-med-anledning-av-coronaviruset/stod-till-aktorer/> [Hämtad 2.11.2020]

- MSB. Vad är en kris? 2020. <https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/mer-om-sveriges-krishanteringssystem/vad-ar-en-kris> [Hämtad 2.11.2020]
- Peterman, Amber et al. *Pandemics and Violence Against Women and Children*. CGD Working Paper 528. 2020. Washington, DC: Center for Global Development. <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children> [Hämtad 11.11.2020]
- Porterfield, Carlie. Sweden, Under Fire For Coronavirus Strategy, Pushes Back on WHO Criticism I: *Forbes* 26.6.2020. <https://www.forbes.com/sites/carlieporterfield/2020/06/26/sweden-under-fire-for-coronavirus-strategy-pushes-back-on-who-criticism/?sh=4ba39ce36d54> [Hämtad 28.12.2020]
- ProMED. PRO/AH/EDR> Undiagnosed pneumonia - China (HU): RFI. 30.12.2019. <https://promedmail.org/promed-post/?id=6864153%20#COVID19> [Hämtad 23.12.2020]
- Psykiatristöd. Depression: Symptom och kriterier. 2019. <https://psykiatristod.se/regionala-vardprogram/depression/symtom-och-kriterier> [Hämtad 10.11.2020]
- Regeringen. Korttidspermittering. 16.3.2020 <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/om-forslaget-korttidspermittering/> [Hämtad 1.1.2020]
- Regeringen. Krisberedskap. u.å <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/krisberedskap/> [Hämtad 2.11.2020]
- Regeringen. Regeringens arbete med coronapandemin. u.å. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-arbete-med-coronapandemin/> [Hämtad 12.12.2020]
- Regeringen: Regeringsbeslut A2020/01001/JÄM Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att identifiera och utveckla arbetssätt för att kommuner ska kunna sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av utbrottet av covid-19
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/03317/FS. Utbetalning av medel för att utveckla och stärka kontaktmöjligheterna till följd av spridningen av covid-19 till verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/05275/SOF (delvis) Uppdrag gällande besöksförbudet i särskilda boendeformer för äldre
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/05412/SOF (delvis) Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/05634/FS (delvis) Uppdrag att stödja regionernas hantering av uppdämda vårdbehov samt följa och analysera väntetider i hälso- och sjukvården
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/05407/FS Utbetalning av medel till kommunerna för att bidra till att motverka konsekvenserna av isolering för äldre med anledning av spridningen av covid-19
- Regeringen: Regeringsbeslut S2020/06466/SOF (delvis) Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre

Regeringen: Regeringsbeslut S2020/06467/SOF (delvis) Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre

Regeringen. Strategi med anledning av det nya coronaviruset. 7.4.2020. <https://www.regeringen.se/regerings-politik/regerings-arbete-med-coronapandemin/strategi-med-anledning-av-det-nya-coronaviruset/> [Hämtad 2.11.2020]

Regeringen. Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen från den 18 april. 17.4.2020. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/tillfalliga-bemyndiganden-i-smittskyddslagen-fran-den-18-april/> [Hämtad 1.1.2020]

Regeringen. Tillfälligt slopat karensavdrag. 13.3.2020. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/tillfalligt-slopat-karensavdrag/> [Hämtad 12.12.2020]

Regeringen. Utökade digitala kontaktvägar för att värna psykisk hälsa. 18.4.2020. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/utokade-digitala-kontaktvagar-for-att-varna-psykisk-halsa/> [Hämtad 10.11.2020]

Regeringskansliet. Extrainsatt pressträff om nytt regeringsbeslut. 17.3.2020. [video] <https://www.youtube.com/watch?v=nTG1nq-QALo> [Hämtad 15.12.2020]

Regeringskansliet. Lena Hallengren håller pressträff om äldreomsorgen. 15.6.2020 [video] <https://www.youtube.com/watch?v=aefh5irEctY> [Hämtad 15.12.2020]

Regeringskansliet. Pressträff med jämställdhetsminister Åsa Lindhagen 30 april. 30.4.2020 [video] <https://www.youtube.com/watch?v=OKDslpvn0CQ> [Hämtad 15.12.2020]

Regeringskansliet. Pressträff med statsministern. (a) 17.3.2020 [video] https://www.youtube.com/watch?v=Snnflr_8HKM [Hämtad 15.12.2020]

Regeringskansliet. Pressträff med statsministern. (b) 30.3.2020. [video] <https://www.youtube.com/watch?v=wcEK1LjRivM> [Hämtad 15.12.2020]

Riksdagen: Proposition 2019/20:155. *Ett tillfälligt bemyndigande i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19*

SFS 2001:453 *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2004:168 *Smittskyddslag*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2004:255 *Smittskyddsförordningen*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2020:20 *Förordning om att bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om allmänfarliga och samhällsfarliga sjukdomar ska tillämpas på infektion med 2019-nCoV*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2020:114 *Förordning om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2020:127 *Förordning om tillfälligt inreseförbud till Sverige*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2020:148 *Lag om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

- SFS 2020:162 *Förordning om ändring i förordningen (2020:114) om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. Stockholm: Justitiedepartementet
- SFS 2020:163 *Förordning om tillfälligt förbud mot besök i särskilda boendeformer för äldre för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Socialdepartementet
- SFS 2020:246 *Förordning om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- SFS 2020:265 *Förordning om statsbidrag till vissa ideella organisationer med anledning av utbrottet av covid-19*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet
- SFS 2020:429 *Förordning om statsbidrag till ideella organisationer inom området för psykisk hälsa och suicidprevention*. Stockholm: Socialdepartementet
- SFS 2020:439 *Förordning om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer*. Stockholm: Kulturdepartementet
- SFS 2020:495 *Förordning om tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Finansdepartementet
- SFS 2020:506 *Förordning om fortsatt giltighet av förordningen (2020:163) om tillfälligt förbud mot besök i särskilda boendeformer för äldre för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Socialdepartementet
- SFS 2020:526 *Lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen*. Stockholm: Socialdepartementet
- SFS 2020:548 *Lag om omställningsstöd*. Stockholm: Finansdepartementet
- SFS 2020:751 *Förordning om fortsatt giltighet av förordningen (2020:163) om tillfälligt förbud mot besök i särskilda boendeformer för äldre för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Socialdepartementet
- Shachar, Nathan. Utegångsförbud i Turkiet efter snabb spridning. I: *Dagens Nyheter* 11.4.2020. <https://www.dn.se/nyheter/varlden/utegangsforbud-i-turkiet-efter-snabb-spridning/> [Hämtad 28.12.2020]
- Sigfúsdóttir, et al. Substance use prevention for adolescents: the Icelandic Model. I: *Health Promotion International*, Volume 24, Issue 1, March 2009, Pages 16–25. 2009. <https://doi.org/10.1093/heapro/dan038> [Hämtad 23.12.2020]
- Socialstyrelsen. Covid-19. 2020. <https://www.socialstyrelsen.se/coronavirus-covid-19/> [Hämtad 5.11.2020]
- SOU 2008:61. Grundlagsutredningen. Krisberedskap i grundlagen - Översyn och internationell utblick
- Svenska intensivvårdsregistret. Antal som intensivvårdas med Covid-19 per dag. 2021. <https://portal.icuregswe.org/siri/report/corona.covid-dagligen> [Hämtad 30.12.2020]
- Sveriges Riksdag. Dokument & Lagar. u.å <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>

- Sveriges riksdag. Extra ändringsbudget för 2020 - Ersättning till riskgrupper, kapitalinsatser i statligt ägda företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset. 2020. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/extra-andringsbudget-for-2020---ersattning-till_H701FiU62
- Sveriges riksdag. Extra ändringsbudget för 2020 - Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av coronaviruset. 2020. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/extra-andringsbudget-for-2020---ytterligare_H701FiU55
- Tele2. Pressmaterial, distansarbete under corona - uppföljning av hur Svenska befolkningen upplever att arbeta på distans under coronakrisen. 2020. <https://mb.cision.com/Public/7793/3109060/9c1b3728e95cae80.pdf> [Hämtad 10.11.2020]
- UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), *General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12 of the Covenant)*, 11 August 2000, E/C.12/2000/4. 2000 <https://www.refworld.org/docid/4538838d0.html> [Hämtad 11.11.2020]
- UNCRC 1989:9. UN General Assembly
- UN Women Sverige. Våld mot kvinnor ökar i coronatider. 25.11.2020 <https://www.unwomen.se/vald-mot-kvinnor-okar-i-coronatider-debatt/> [Hämtad 23.12.2020]
- Uppdrag Psykisk Hälsa. Vuxna. 2020. <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/verktyg-stod-och-metoder/stodlista-psykisk-halsa-i-kristid/vuxna/> [Hämtad 10.11.2020]
- WHO. COVID-19 and violence against women: what the health sector/system can do. 7.4.2020. WHO. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>
- WHO. Preamble to the Constitution of WHO as adopted by the International Health Conference, New York, 19 June - 22 July 1946; signed on 22 July 1946 by the representatives of 61 States (Official Records of WHO, no. 2, p. 100) and entered into force on 7 April. International Health Conference; 1948; New York.
- WHO. Public Health Services. u.å. <https://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/public-health-services> [Hämtad 20.11.2020]
- WHO. #HealthyAtHome - Physical activity. u.å <https://www.who.int/news-room/campaigns/connecting-the-world-to-combat-coronavirus/healthyathome/healthyathome---physical-activity> [Hämtad 10.11.2020]
- WHO. *Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak*, 18 March 2020. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331490>. [Hämtad 10.11.2020]
- WHO. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. 11.3.2020. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> [Hämtad 10.11.2020]
- WHO. Coronavirus disease (COVID-19). 12.10.2020 <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19> [Hämtad 20.11.2020]

- WHO. *Overview of public health and social measures in the context of COVID-19: interim guidance*, 18 May 2020. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332115/WHO-2019-nCoV-PHSM_Overview-2020.1-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Hämtad 22.11.2020]
- WHO. Fact Sheets: *Mental Health: Strengthening our Respons.* 2018. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response> [Hämtad 22.11.2020]
- WHO. Fact Sheets: *Depression.* 2020. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/depression> [Hämtad 22.11.2020]
- WHO. Fact Sheets: *Mental Disorders.* 2019. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders> [Hämtad 22.11.2020]
- WHO. Fact Sheets: *Suicide.* 2019. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide> [Hämtad 22.11.2020]
- WHO. Fact Sheets: *Violence Against Women.* 2017. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> [Hämtad 22.11.2020]

Bilagor

Bilaga 1 - Smittspridningen i Sverige

Datum	Smittspridning	Riskbedömning	
30/1	Riskbedömning:	Låg	(1)
31/1	Första bekräftade fallet i Sverige		(2)
25/2	Riskbedömning:	Hög för att enskilda personer upptäcks smittade efter resor Låg för allmän smittspridning	(3)
26/2	Andra bekräftade fallet i Sverige		(4)
27/2	Ytterligare fem fall bekräftade		(5)
1/3	Fall i flertal regioner		(6)
2/3	Riskbedömning:	Hög för nya fall Måttlig för allmän smittspridning	(7)
6/3	Första intensivvårdsfallet		(8)
6/3	Över 100 bekräftade fall	146	(8)
10/3	Tecken på samhällsspridning i delar av landet ⁹		(9)
10/3	Riskbedömning:	Mycket hög	(9)
11/3	Över 500 bekräftade fall	620	(8)
11/3	Första två dödsfallen i covid-19		(8)
15/3	Över 1 000 bekräftade fall	1 063	(8)
22/3	Över 50 döda	50	(8)
23/3	Över 2 000 bekräftade fall	2 169	(8)
25/3	Över 100 döda	104	(8)
27/3	Över 3 000 bekräftade fall	3 364	(8)
30/3	Över 4 000 bekräftade fall	4 360	(8)
1/4	Över 5 000 bekräftade fall	5 875	(8)
9/4	Över 1 000 döda	1 066	(8)
10/4	Över 10 000 bekräftade fall	10 054	(8)
15/4	Antalet döda per dag når sin topp	115	(8)
19/4	Över 2 000 döda	2 013	(8)
20/4	Över 15 000 bekräftade fall	15 125	(8)

Datum	Smittspridning	Riskbedömning	
22/4	Antal nya intensivvårdade per dag når sin topp	49	(8)
26/4	Antal intensivvårdade samtidigt når sin topp	558	(10)
28/4	Över 20 000 bekräftade fall	20 170	(8)
2/5	Över 3 000 döda	3 028	(8)
15/5	Över 30 000 bekräftade fall	30 101	(8)
18/5	Över 4 000 döda	4 053	(8)
2/6	Över 40 000 bekräftade fall	40 207	(8)
11/6	Över 5 000 döda	5 019	(8)
12/6	Över 50 000 bekräftade fall	50 353	(8)
24/6	Antalet nya bekräftade fall per dag når sin topp	1 698	(8)
22/7	Över 75 000 bekräftade fall	75 066	(8)

- (1) FoHM, Internationellt hot
- (2) FoHM, Bekräftat fall
- (3) FoHM, Förändrad riskbedömning
- (4) FoHM, Nytt bekräftat fall
- (5) FoHM, Ytterligare fall
- (6) FoHM, Fler fall
- (7) FoHM, Uppdaterad riskbedömning
- (8) FoHM, Antal fall
- (9) FoHM, Samhällsspridning
- (10) Svenska intensivvårdsregistret, Intensivvårdas

Bilaga 2 - Regeringsuppdrag gällande covid-19

Datum	Depart*	Regeringsuppdrag	Hälsoaspekt**
9/3	(S)	Uppdrag att stärka beredskapsarbetet med anledning av utbrottet av covid-19	Nej
9/3	(S)	Uppdrag att vidareutveckla befintliga och kommande samordnings- och informationsinsatser m.m. med anledning av utbrottet av covid-19	Nej
13/3	(S)	Uppdrag att genomföra en informationsinsats riktad till personal inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården	Nej
17/3	(S)	Uppdrag om att på nationell nivå säkra tillgången på skyddsutrustning och fördela skyddsutrustning och annat material till följd av spridningen av covid-19	Nej
19/3	(S)	Uppdrag om ökad samordning för att säkra tillgången till läkemedel som bedöms vara av central betydelse vid eventuella störningar till följd av spridningen av det nya coronaviruset	Nej
20/3	(S)	Uppdrag att inrätta en samordningsfunktion för intensivvårdsplatser	Nej
23/3	(Ju)	Uppdrag till MSB om information till allmänheten med anledning av utbrottet av det nya coronaviruset	Kanske/Nej
26/3	(S)	Uppdrag att på nationell nivå säkra tillgången till medicinteknisk utrustning m.m. som behövs i vården till följd av spridningen av covid-19	Nej
27/3	(N)	Uppdrag att förbereda och verkställa ett statligt garantiprogram till företag	Nej
1/4	(S)	Uppdrag om att skyndsamt utöka antalet tester för covid-19	Nej
6/4	(R)	Uppdrag att bistå Socialstyrelsen i arbetet med att samordna tillgången till skyddsutrustning och annat sjukvårdsmaterial till följd av spridningen av covid-19	Nej
6/4	(N)	Uppdrag att förbereda och vidta åtgärder inom regionalfondsprogrammen för att möta effekterna av covid-19-utbrottet	Nej
7/4	(A)	Uppdrag att säkerställa ett förfarande för att även icke CE-märkt personlig skyddsutrustning ska kunna användas	Nej
15/4	(S)	Uppdrag att identifiera de grupper av individer som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19	Kanske/Nej

Datum	Depart*	Regeringsuppdrag	Hälsoaspekt**
22/4	(S)	Utbetalning av medel för att utveckla och stärka kontaktmöjligheterna till följd av spridningen av covid-19 till verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa	JA
22/4	(U)	Uppdrag att förbereda finansiering av forskningsinsatser med koppling till coronapandemin	Kanske/Nej
27/4	(U)	Uppdrag att tillfälligt stärka verksamheten inom Kliniska studier Sverige	Nej
30/4	(U)	Uppdrag att genomföra stödjande insatser med anledning av covid-19	Kanske/Delvis
30/4	(A)	Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att identifiera och utveckla arbetssätt för att kommuner ska kunna sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av utbrottet av covid-19	JA
4/5	(Ju)	Uppdrag till MSB att bistå med transporter och logistik avseende skyddsutrustning och annan materiel till följd av covid-19	Nej
8/5	(Fi)	Uppdrag att informera om under vilka villkor vouchrar och liknande värdebevis kan omfattas av en ställd resegaranti	Nej
8/5	(S)	Uppdrag att förtydliga villkoren för statsbidrag för habiliteringsersättning	Nej
11/5	(U)	Uppdrag om svensk samordning och svenskt deltagande i Europeiska kommissionens covid-19-dataplattform inom ramen för det europeiska öppna forskningsmolnet (EOSC)	Nej
18/5	(S)	Uppdrag att ta fram och sprida ett informationsmaterial gällande insatser till infektionskänsliga barn och unga	Kanske/Nej
28/5	(S)	Uppdrag att ta fram en nationell plan för vaccination mot covid-19	Nej
5/6	(S)	Uppdrag att bistå regionerna i att säkerställa flöden för storskalig testning för covid-19	Nej
5/6	(S)	Uppdrag att på nationell nivå säkerställa flöden för storskalig testning för covid-19	Nej
5/6	(S)	Uppdrag att stödja regionernas samordning av hälso- och sjukvårdsresurser under sommaren	Nej
11/6	(S)	Uppdrag om lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet	JA
15/6	(S)	Uppdrag att följa efterlevnaden av rekommendationer, riktlinjer och råd för inrikesresor och sommaraktiviteter	Nej

Datum	Depart*	Regeringsuppdrag	Hälsoaspekt**
16/6	(S)	Uppdrag gällande besöksförbudet i särskilda boendeformer för äldre	Kanske/JA
16/6	(S)	Uppdrag att beskriva och analysera vissa hälsodata för jämförelser kopplade till utbrottet av covid-19	Kanske/Nej
18/6	(S)	Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg	JA
22/6	(Fi)	Uppdrag om uppföljning av stöd som införts eller förändrats för att lindra effekterna av det nya coronaviruset	Nej
26/6	(S)	Uppdrag om åtgärder inom vissa av socialtjänstens verksamheter vid smittspridning av covid-19	Nej
26/6	(S)	Utbetalning av medel till kommuner, regioner och länsstyrelser för tillsyn av tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	Nej
26/6	(S)	Uppdrag att stödja regionernas hantering av uppdämda vårdbehov samt följa och analysera väntetider i hälso- och sjukvården	JA
26/6	(S)	Uppdrag om uppföljning och rapportering till följd av överenskommelsen om utökad nationell testning av covid-19 för år 2020	Nej
2/7	(S)	Uppdrag att bidra till lärande under utbrottet av covid-19 och inför framtida sjukdomsutbrott	Nej
2/7	(R)	Uppdrag till Konjunkturinstitutet att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av utbrottet av sjukdomen covid-19 för 2020–2022	Kanske/Nej
3/7	(S)	Utbetalning av medel till kommunerna för att bidra till att motverka konsekvenserna av isolering för äldre med anledning av spridningen av covid-19	JA
8/7	(S)	Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram en plan inför eventuella nya utbrott av covid-19	Kanske/Nej
8/7	(S)	Uppdrag till länsstyrelserna att ta fram en plan inför eventuella nya utbrott av covid-19	Kanske/Nej
8/7	(S)	Uppdrag till Läkemedelsverket att ta fram en plan inför eventuella nya utbrott av covid-19	Kanske/Nej
8/7	(S)	Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att ta fram en plan inför eventuella nya utbrott av covid-19	Kanske/Nej
10/7	(S)	Uppdrag att bidra med eventuellt överskott av skyddsutrustning m.m. till andra stater inom EU, EES/EEA och Schweiz under utbrottet av covid-19	Nej

Datum	Depart*	Regeringsuppdrag	Hälsoaspekt**
17/7	(S)	Uppdrag att utvärdera det vetenskapliga stödet avseende vård av patienter med långvariga symptom av sjukdomen covid-19	Nej
20/7	(U)	Uppdrag att redogöra för förutsättningarna att genomföra prov	Nej
13/8	(S)	Uppdrag att sprida information och goda exempel på åtgärder vid en identifierad bristfällig efterlevnad av rekommendationer riktlinjer och råd vid inrikesresor och sommaraktiviteter	Nej
19/8	(U)	Uppdrag att ta fram fler högskoleprov i syfte att kunna genomföra fler provtillfällen och därigenom minska risken för smittspridning	Nej
21/8	(S)	Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre	Kanske/JA

* Departementen är förkortade:

(S) = Socialdepartementet, (Ju) = Justitiedepartementet, (N) = Näringsdepartementet

(A) = Arbetsmarknadsdepartementet, (U) = Utbildningsdepartementet

(Fi) = Finansdepartementet, (R) = Regeringen

** Urvalet gjordes i två omgångar.

I första urvalet sorterades alla regeringsuppdrag under perioden mars-augusti 2020 in i ”JA”, ”Nej” och ”Kanske” beroende på om de hade en koppling till någon hälsoaspekt enbart baserat på informationen om uppdraget.

I andra urvalet sorterades de regeringsuppdrag där svaret var ”Kanske” in i ”JA” och ”Nej” beroende på om de hade en koppling till någon hälsoaspekt i själva uppdraget.

Med hälsoaspekt menas fysisk hälsa, psykisk hälsa, social hälsa och våld i nära relationer.

Bilaga 3 - Sammanställning i tidsordning

Färgkodning:

Smittspridning
Rekommendationer
Allmänna råd
Restriktioner
Regeringsuppdrag
Rapporter/Lägesbilder
Förordningar/Lagar

30/12 2019	Första fallet av covid-19 rapporteras i Wuhan, Kina
30/1	WHO klassar covid-19 som "ett internationellt hot mot människors hälsa"
30/1	Riskbedömning i Sverige bedöms som låg
31/1	Sveriges första fall av covid-19
1/2	Förordning (2020:20) om att bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om allmänfarliga och samhällsfarliga sjukdomar ska tillämpas på infektion med 2019-nCoV
2/2	Covid-19 klassas som allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom i Sverige och täcks därmed av Smittskyddslagen
25/2	Ändrad riskbedömning till hög på personer, men låg i samhället
2/3	Ändrad riskbedömning till hög på personer, måttlig i samhället
6/3	Första intensivvårdsfallet i Sverige
10/3	Ändrad riskbedömning till högsta
10/3	Undvika onödiga besök i sjukvården och äldreården, p.g.a. mycket hög smittrisk
11/3	WHO klassar covid-19 som en pandemi
11/3	Första två dödsfallen i covid-19 i Sverige
12/3	Förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med över 500 personer
13/3	Stanna hemma vid förkylning eller influensaliknande symptom och två dygn efter man blivit symptomfri
15/3	Över 1000 bekräftade fall i Sverige

16/3	Personer över 70 år bör begränsa sina kontakter för att inte riskera att bli smittade
17/3	Distansundervisning rekommenderas för gymnasiet och högre utbildningar
19/3	Lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid
19/3	Inreseförbud
19/3	”Tänk efter om påskresan är nödvändig att genomföra”
24/3	Träna gärna, men säkert
29/3	Förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med över 50 personer
1/4	Besöksförbud på äldreboende träder i kraft
1/4	Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:12)
15/4	Antalet döda i Sverige per dag når sin topp
17/4	Folkhälsomyndighetens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:21)
22/4	Utbetalning av medel för att utveckla och stärka kontaktmöjligheterna till följd av spridningen av covid-19 till verksamheter som möter personer med psykisk ohälsa
22/4	Antalet nya intensivvårdade i Sverige per dag når sin topp
23/4	Förordning (2020:246) om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19
30/4	Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att identifiera och utveckla arbetssätt för att kommuner ska kunna sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av utbrottet av covid-19
30/4	Förordning (2020:265) om statsbidrag till vissa ideella organisationer med anledning av utbrottet av covid-19
27/5	Utvärdering av åldersgräns för särskilda råd till personer 70 år eller äldre
29/5	Gymnasier och högre utbildningar kan öppna till hösten
4/6	Förordning (2020:439) om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer
4/6	Förordning (2020:429) om statsbidrag till ideella organisationer inom området för psykisk hälsa och suicidprevention
11/6	Förlängning av besöksförbud på äldreboenden till 31 augusti

11/6	Uppdrag om lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet
11/6	Förordning (2020:495) om tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19
11/6	Uppdrag gällande besöksförbudet i särskilda boendeformer för äldre
13/6	Folkhälsomyndighetens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.; (HSLF-FS 2020:31)
16/6	Skattning av letaliteten för covid-19 i Stockholms län
17/6	Förbud mot trängsel på restauranger och krogar
17/6	Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg
17/6	Lag (2020:548) om omställningsstöd
24/6	FoHM: Covid-19 pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan
24/6	Antalet nya bekräftade fall per dag i Sverige når sin topp
26/6	Uppdrag att stödja regionernas hantering av uppdämda vårdbehov samt följa och analysera väntetider i hälso- och sjukvården
20/8	Förlängning av besöksförbud på äldreboenden till 30 september
3/7	Utbetalning av medel till kommunerna för att bidra till att motverka konsekvenserna av isolering för äldre med anledning av spridningen av covid-19
3/7	Lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet med anledning av covid-19
30/7	Fortsätt jobba hemifrån
20/8	Uppdrag att analysera det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre
31/8	PCR-testa barn och unga